

Esityslistain julkaiseminen sanomalehdissä. Puheenjohtaja ilmoitti, että koska siitä menettelystä, että kaupunginvaltuuston kokouskutsuihin niitä valtuutetuille lähetettäessä oli tutustumista varten liitetty niitä varten laaditut esityslistat, oli havaittu olevan verraten vähän hyötyä, oli sanomalehtien Helsingfors dagblad, Hufvudstadsbladet ja Morgonbladet toimitusten kanssa tehty sopimus esityslistain julkaisemisesta niiden uutisosastoissa. Valtuusto hyväksyi¹⁾ tämän toimenpiteen ja merkitytti pöytäkirjaan toivomuksensa, että kokouksissa esiteltävät asiat joko kokouspäivänä tai päivää sitä ennen mikäli mahdollista tiedoitettaisiin niissä sanomalehdissä, joissa valtuuston kuulutukset julkaistiin.

Puhtaaksikirjoituskulut, n. s. tarverahat y. m. Järjestelyvaliokunnan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti²⁾, että puheenjohtajan tarpeen mukaan tuli määrätä maksettavaksi valtuuston puhtaaksikirjoituskuluihin, n. s. tarverahoiksi sekä kaappeja ja muuta mahdollisesti tarvittavaa kalustoa varten tarvittavat varat, joista vuoden lopussa oli annettava tieto valtuustolle.

Vahtimestarin ollaminen loimeensa. Järjestelyvaliokunnan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti²⁾, että valtuuston vahtimestarin ottaminen ja crottaminen olisi puheenjohtajan asia, ja vahvisti samalla vahtimestarin palkkion 500 markaksi vuodelta.

Kaupungin pääkassa-arkun avaimen säilyttäminen. Maistraatin ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti³⁾ antaa valtuuston valitsemalle henkilölle tehtäväksi sen raatihuoneen rahastoholvissa olevan kaupungin pääkassa-arkun avaimen säilyttämisen, joka siihen asti oli ollut erään kaupungin vanhimman huostassa. Tähän tehtävään valittiin vt Sundman, joka sittemmin ilmoitti⁴⁾, että kyseellinen avain oli jätetty hänen haltuunsa.

Kaupunginvaltuuston sinetti. Puheenjohtajan ehdotettua, että kaupunginvaltuusto hankkisi itselleen oman sinetin, jossa olisi Helsingin kaupungin vaakuna sekä sen ympärillä kaupunginvaltuuston nimitys sekä suomeksi että ruotsiksi, valtuusto määräsi⁵⁾, että sille niin pian kuin mahdollista oli hankittava sinetti, ja antoi puheenjohtajalle tehtäväksi yksissä neuvoin varapuheenjohtajan kanssa määrätä sinetin kaiverruksen yksityiskohdat.

B. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

1. Kaupunginasemakaavaa sekä kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungin omistaman tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat kysymykset.

Kaupungin uusi asemakartta. Maistraatin ilmoitettua⁶⁾, että kaupungin viranomaisten toimesta laadittu uusi asemakartta kaupungin rakennuttamista varten oli korkeimmassa paikassa hyväksytty ja vahvistettu, kaupunginvaltuusto päätti⁷⁾ kehoittaa maistraattia antamaan lausuntonsa niistä toimenpiteistä, joihin tämän johdosta katsottiin olevan aihetta.

Vesijohdon ostaminen kaupungille. Jo vuonna 1864 senaatti oli herättänyt kysymyksen täydellisen vesijohdon aikaansaamisesta Helsingin kaupunkia

¹⁾ Valt. pöytäk. 9 p. maalisk. 13 §. — ²⁾ S:n 19 p. tammik. 2 §. — ³⁾ S:n 28 p. tammik. 8 §. — ⁴⁾ S:n 23 p. helmik. 9 §. — ⁵⁾ S:n 28 p. tammik. 11 §. — ⁶⁾ S:n 29 p. kesäk. 12 §. — ⁷⁾ S:n 19 p. lokak. 1 §.

varten, ja kaupungin vanhimmat ja maistraatti olivat tällöin käsitelleet tätä kysymystä, joka kuitenkin hankkeen toteuttamisesta johtuvien runsaiden kustannusten vuoksi oli saanut raueta. Maistraatti oli kuitenkin tässä yhteydessä anonut, että valtion kustannuksella toimitettaisiin vesijohdon rakentamisen edellyttämät tutkimukset, minkä jälkeen polyteknillisen koulun opettaja, insinööri E. Lekve senaatin määräyksen nojalla vuonna 1866 tehtyään opintomatkan ulkomaille oli laatinut ehdotuksen Helsingin kaupungin vesijohdoksi. Tästä ehdotuksesta maistraatti vuonna 1867 oli pyytänyt ja saanut lausunnon tukholmalaiselta everstiluutnantti F.W. Leijonanckerilta, joka pääasiassa puolsi insinööri Lekven ehdotusta. Näitä selvityksiä, jotka molemmat oli julkaistu painosta ¹⁾, oli edelleen harkittu kunnan komiteoissa ryhtymättä kuitenkaan käytännöllisiin toimenpiteisiin. Vuonna 1868 kuitenkin pietarilainen kauppaosakas W. A. Abegg maistraatille lähettämässään kirjelmässä sitoutui erinäisiin ehdoin rakentamaan herrojen Lekven ja Leijonanckerin ehdotusten mukaisesti suunnitellun vesijohdon ja vastedes käyttämään sitä. Sittenkuin tämä tarjous oli evätty, herra Abegg vuonna 1870 jonkin verran muutetuin ehdoin uudisti tarjouksensa, ja tulos oli, että maistraatti vuonna 1871 kaupungin vanhinten mieltä kuultuaan teki hänen kanssaan toimilupasopimuksen, jonka mukaan herra Abeggille myönnettiin oikeus vesijohdon rakentamiseen Vantaanjoesta kaupunkiin sekä sen kunnossapitämiseen samoin kuin tästä ajankohdasta 75 vuodeksi eteenpäin yksinoikeus veden jakeluun määrätyn ehdoin. Tämän toimituvan herra Abegg vuonna 1872 maistraatin ja kaupungin vanhinten luvalla siirsi berliiniläiselle toiminimelle Continental Wasserwerks-Actien-Gesellschaft Neptunille. Tämä yhtiö aloitti laitoksen rakennustyön s. v. marraskuun 1 p:nä insinööri R. Huberin johdolla, ja vuoden 1874 päättyessä siitä oli valmiina noin kaksi kolmannesta.

Vuoden 1875 alussa osakeyhtiö Neptunin johtokunta maistraatille jätetyssä kirjelmässä tarjosi kunnan lunastettavaksi yhtiön rakennuttaman vesijohdon ynnä kaiken yhtiön maassa omistaman irtaimiston, lukuunottamatta talojen putkijohtojen aineksia, 2,000,000 markan hinnasta, ja yhtiö sitoutui siinä tapauksessa rakentamaan laitoksen valmiiksi toimilupasopimuksen määräysten mukaisesti; kauppasummasta suoritettaisiin tämän tarjouksen mukaan 500,000 markkaa ennakolta, jotta työtä voitaisiin jatkaa ja suorittaa se loppuun, 1,100,000 markkaa neljätoista päivää vesijohdon avaamisen jälkeen ja 400,000 markkaa viiden vuoden aikana 80,000 markan vuotuisissa erissä. Maistraatin tämän johdosta jätettyä asian kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi valtuusto päätti ²⁾ asettaa sitä valmistelemaan valiokunnan, jonka tuli antaa lausunto asiasta sen koko laajuudessa, ja valitsi ³⁾ valiokunnan jäseniksi vtt Bergrothin, Baden, J. A. Estlanderin, Nybomin ja Sundmanin sekä pankinjohtaja E. E. Wasastjernan ja professori J. J. Chydeniuksen, minkä ohessa puheenjohtaja Mechelinä ja varapuheenjohtaja Calamniusta kehoitettiin, mikäli heidän aikansa sen salli, ottamaan osaa valiokunnan keskusteluihin ja päätösten tekoon.

Ensimmäisenä toimenpiteenään valiokunta ehdotti, että valtuusto anois maistraatilta, että valittaisiin 24 henkilöä kunnallisasetuksen 25 §:ssä säädettyksi vakinaisen kaupunginvaltuuston lisäykseksi kyseellisen asian käsitelyä varten. Valtuuston myönnyttyä ⁴⁾ tähän ja sittenkuin vaali oli toimitettu,

¹⁾ Lekve, E., Förslag till vattenledning för Helsingfors stad, Helsingfors 1866. Leijonancker, F. W., Utlåtande rörande förslag till vattenledning för Helsingfors, Helsingfors 1868. — ²⁾ Valt. pöytäk. 16 p. maalisk. 10 §. — ³⁾ S:n s:n 11 §. — ⁴⁾ S:n 13 p. huhtik. 3 §.

maistraatti ilmoitti ¹⁾, että lisävaltuusmiehiksi oli valittu kauppias F. Aspelin, tehtailija L. J. Källström, pankinjohtaja J. Lupander, kauppiaat W. Scharin ja F. L. Heimberger, tehtailija F. W. Grönqvist, muurarimestari A. Helin, kanslianeuvos A. W. Liljenstrand, protokollasihteeri N. Björklund, polyteknillisen koulun opettaja E. E. Qvist, varatuomari S. Stenberg, kauppias A. W. Nyström, merikapteeni V. Kåhlman, protokollasihteeri F. Lindberg, insinöörikapteeni A. W. Lagerborg, valtioneuvos L. L. Lindelöf, pankinjohtaja E. E. Wasastjerna, protokollasihteeri E. F. Hjelt, lääketieteentohtori J. W. Runeberg, tehtailija R. Staudinger, leipurimestari G. M. Stenius, esittelijäsihteeri, valtioneuvos C. J. Jägerhorn, professori J. J. Chydenius ja esittelijäsihteeri, vapaaherra C. V. de la Chapelle.

Valiokunnan tämän jälkeen antamassa laajassa mietinnössä ²⁾ selostettiin ensin vesijohtokysymyksen aikaisempia vaiheita, minkä jälkeen siirryttiin tekemään selkoa toimiluvanhaltijan oikeudesta niihin paikkoihin, mihin laitos oli rakennettu, Vantaanjoen veden käyttämiseen sekä siihen maahan, johon vesijohtoputket oli laskettu. Tässä suhteessa valiokunta totesi, että osakeyhtiö Neptun n. s. Vanhankaupungin myllyistä oli hankkinut omakseen ^{15/16} ja vuokrannut kaupungin omistaman ^{1/16} sekä että se oli tehnyt laitoksen paikkaa ja putkien laskemislupaa koskevat sopimukset Viikin kapteeninvirkatalon, Vanhankaupungin Siltasaaren, Forsbyn tilan, Annebergin ja Arabian huvilain, Vicksbergin allodisäterin, Gumtäcktin, Sofielundin ja Backasin huvilain, n. s. Janssonin viljelysten, Toivon huvilan ja Töölön puistoyhtiön omistajain kanssa. Valiokunta havaitsi siis yhtiön laillisessa järjestyksessä hankkineen itselleen vesijohdon valmiiksiirakentamiseen tarpeelliset kiinteistöt sekä vuokra- ja käyttöoikeudet, joten laitoksen osto ei mainitussa suhteessa aiheuttaisi kaupungille mitään oikeudellisia ristiriitoja. — Rakenteilla olevasta vesijohdosta valiokunta lausui, että se oli rakennettu pääasiassa insinööri Lekven ehdotuksen mukaisesti. Tästä oli kuitenkin poikettu m. m. vesijohtolaitokseen kuuluvien rakennusten sijoittamisessa, suodatusaltaan suuruuteen nähden, se kun oli rakennettu yhteensä 23,000 neliöjalan laajuiseksi eli 5,000 neliöjalkaa suuremmaksi kuin insinööri Lekve oli ehdottanut, sekä erinäisissä teknillisissä yksityiskohdissa. Suodatusaltaasta, johon jokivesi insinööri Lekven suunnitelman mukaisesti ensin johdettaisiin, imettäisiin puhdistettu vesi pumppulaitokseen, josta se sitten koneitten kautta painettaisiin kaupungin putkiverkostoon. Koneita olisi kaksi turbiinia, jotka oli arvioitu 55-hevosvoimaisiksi kumpikin, sekä neljä pumppua. Tarvittavaan vesivoimaan nähden valiokunta viittasi everstiluutnantti Leijonanckerin lausuntoon sekä insinöörien A. Mickwitzin ja E. von Knorringin todistuksiin, joista valiokunnan mielestä kävi ilmi, ettei vesivoiman puutetta voinut katsoa olevan pelättävissä. Konehuoneen läheinen maasto teki myöskin mahdolliseksi pienehkön rakennuksen pystyttämisen, johon tarpeen vaatiessa voitaisiin asettaa apuhöyrykone ynnä pienehkö höyrykattila. Uutta, kivistä tehtyä patolaitetta ei tosin ollut rakennettu 20 jalkaa vanhan patolaitteen alapuolelle, kuten senaatin päätöksessä vuodelta 1873 oli määrätty, vaan se oli perustusvaikeuksien vuoksi sijoitettu 10 jalkaa mainitun padon yläpuolelle, mutta tämä vähäpätöinen muutos ei voinut vaikuttaa patousolosuhteisiin, koska uuden padon harjan korkeus ja vapaan lasku-uoman laajuus täyttivät vahvistetut ehdot. Vanhastakaupungista Helsinkiin vievän putkijohdon muodostivat valetusta harkkoraudasta tehdyt muokkaamattomat putket, joiden

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. toukok. 7 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 21.

mitat vastasivat toimitilupasopimuksessa määrättyjä, ja valiokunnan hankkimien luotettavien tietojen mukaan oli kaikkia putkia ennen niiden laske-
mista maahan koeteltu 15 atmosfäärin vedenpaineella. Määräystä, että put-
kien yläreunan jäätymisen ehkäisemiseksi tuli olla vähintään 6 jalkaa maan-
pinnan alapuolella, oli noudatettu kaikkialla paitsi kahdessa paikassa, missä
putkia maan laadun vuoksi ei ollut laskettu aivan niin syvälle, mutta tämä
voitiin, jos se huomattiin tarpeelliseksi, korjata riittävästi lisäämällä maa-
kerrosta. Vesilinnaan, joka insinööri Lekven suunnitelman mukaisesti oli si-
joitettu pienelle tasaiselle vuoriylängölle n. s. Alppipaviljongin läheisyyteen,
mahtui säädetty vesimäärä eli 1,000,000 kannua, ja siitä puuttui toistaiseksi
ainoastaan sisäinen sementtipäällystys. Kaupungin putkiverkosta insinööri
Lekve oli lausunut m. m., että liettyymisen ja ruosteen muodostumisen ehkäi-
semiseksi yleensä ei tulisi laisinkaan olla sellaisia putkia, jotka ainoastaan
toisesta päästään liittyivät muuhun verkkoon. Tätä periaatetta yhtiö ei ollut
ankarasti noudattanut, jakeluputkien yhdistämistä toisiinsa ei näet kaikissa
tapauksissa ollut pidetty tarpeellisenä eikä sopivana. Osin tämän johdosta,
osin siksi, että yhtiö oli pitänyt tarpeettomana putkien laskemista sellaisiin
poikkikatuihin, joiden varsille joko ei ollut vielä rakennettu mitään taloja
tai joiden varsilla oli molemmin puolin katu ainoastaan kaksi kulmataloa,
joihin vesi voitiin johtaa toiselta kadulta, koko putkijohdon pituus, jonka
sopimuksen mukaan piti olla 79,000 jalkaa, oli supistunut 10,200 jalkaa.
Yhtiö oli ilmoittanut siinä tapauksessa, että se tässä kohden vapautettiin
sopimuksen mukaisesta velvollisuudestaan, suostuvansa alentamaan vesijoh-
don kauppasummaa 80,000 markkaa, ja valiokunta katsoi, ettei tätä ehdo-
tusta ollut hylättävä, koska vesijohdosta milloin tahansa voitiin vetää haara-
johdot niihin poikkikatuihin, joissa sitä vastedes voitiin tarvita. Talojen sisä-
johtoihin yhtiö oli aikonut käyttää lyijyputkia. Valiokunta katsoi, että täl-
laisia putkia vastaan voitiin terveydelliseltä kannalta esittää muistutuksia,
minkä johdosta lyijyputket olisi korvattava joko valu- tai takorautaisilla
tai myöskin tinaisilla tai tinatusta lyijystä tehdyillä putkilla. Vesijohtolaitok-
sesta ylimalkaan valiokunta lopuksi huomautti, että ne sekä valiokuntaan
kuuluvat että sen ulkopuolelta käytetyt asiantuntijat, jotka osin tarkoitusta
varten tekemiensä havaintojen nojalla, osin sen nojalla, mitä he aikaisemmin
olivat saaneet tietää kyseellisistä töistä, olivat lausuneet siitä käsityksensä,
kaikki olivat päätyneet arvosteluun, että ne laitoksen siihenastiset raken-
nustyöt, joihin heillä oli ollut tilaisuus tutustua, olivat suoritettut huo-
lellisesti ja taitavasti. Valiokunta katsoi laitosta tutkiessaan tulleen lyhyesti
sanoen siihen tulokseen, että se oli tarkoituksenmukaisesti suunniteltu, niin
että sen valmistuttua riittävästä vedensaannista kaupunkiin teknillisessä
suhteessa ei näyttänyt olevan epäilystä, sekä että siihen asti suoritettut työt
oli tehty niin huolellisesti, että niiden kelvollisuuteen ja kestävyys-
tehtävien epäilyksiä ei voitu pitää oikeutettuina. — Vantaanjoen veden laatua
oli tutkinut valiokunnan jäsen Chydenius, jonka lausunto sisältyi mietintöön,
ja valiokunta katsoi tämän tutkimuksen ja insinööri Lekven aikaisemmin
esittämän selvityksen riittävän todistamaan, että vesi, jonka uusi johto toisi
kaupunkiin, oli pehmeätä ja puhdasta sekä yleensä tyydyttävää laadultaan.
— Mitä itse vesijohdon tarpeellisuuteen tuli, edellytti valiokunta, että siitä
ei enää kaupungin asukkaiden kesken vallinnut muuta kuin yksi mielipide.
Vaikkapa aivan pintapuolisestikin verrattiin kaupungissa olevien kaivojen
kykyä vastata vedentarvetta ja sitä tapaa, millä vesijohto voi sen tyydyttää,
tultiin ehdottomasti siihen tulokseen, että vesijohdon aikaansaaminen ei ollut

kaupungille ainoastaan edullista, vaan suorastaan välttämätöntäkin. Vesi-johdon terveydellistä merkitystä koskevana valiokunta toi esiin jäsenensä Estlanderin antaman lausunnon, jossa tultiin siihen johtopäätökseen, että vesijohtolaitosta oli pidettävä elinkysymyksenä kaupungin asukkaille. — Valiokunta siirtyi sen jälkeen arvostelemaan Neptun-yhtiön kanssa tehtyä toimitusopimusta ja piti tällöin m. m. vahvistettua vedenmyynnin maksimitariffia, jonka mukaan m. m. maksimihinta huonetta kohden oli 5 markkaa ja 100 kuutiojalalta vettä 1 markka, kohtuuttoman suurena ja erinäisten määräysten puutetta, jotka olisivat saattaneet toimituksen saajan vastuuseen laiminlyönneistä, arveluttavana. Kun sopimusta tuskin voitaisiin saada parannetuksi kaupungin eduksi, antoivat sen tässä esitetyt varjopuolet kunnalle tärkeän aiheen myyntitarjouksen hyväksymiseen. Ainoastaan tällä tavoin purkamalla sopimus voitaisiin myöskin yksityisen, etuoikeutetun yrittäjän mahdolliset väärinkäytökset ja laiminlyönnot saada ehkäistyiksi. Olisi myöskin edullisempaa ostaa vesijohto heti kuin lykätä osto niiksi kolmeksi kymmeneksi vuodeksi, joiden jälkeen kaupungilla sopimuksen mukaan oli oikeus vaatia koko laitteen myymistä kaupungille, koska paitsi sitä, että hinta silloin olisi tuntuvasti suurempi, olisi edullista voida järjestää vesijohdon käyttö heti alusta alkaen kaupungin ja sen asukkaiden etua paraiten vastaavalla tavalla. — Vesijohdon kannattavuudesta Neptun-yhtiö myyntitarjoukseensa liitettyssä laskelmassa oli arvioinut, että vuotuinen nettosäästö kymmenen vuoden kuluttua vesijohdon avaamisesta nousisi 160,000 markkaan. Vaikka näin suuri vuositulo valiokunnan mielestä ei ollut mahdoton, varsinkaan jos maksimitariffia sovellettiin, näytti kuitenkin varovaisuuden vuoksi olevan paras laskelmissa nojautua yhtiön käyttämiä varovempiin perusteisiin. Valiokunta oli puolestaan laatinut eräitä vuoteen 1881 kohdistuvia laskelmia edellyttäen vedenkulutuksen viitenä ensimmäisenä vuotena vähitellen lisääntyvän niin, että se mainittuna vuonna nousisi 2 kuutiojalkaan vuorokaudessa asukasta kohden, jolloin se olisi tuntuvasti pienempi kuin keskimäärä viidessätoista Euroopan kaupungissa, joissa oli vesijohdot. Jos vuotuinen väenlisäys arvioitiin niinkin vähäiseksi kuin 900 henkeksi, olisi kaupungin väkiluku sanottuna vuonna n. 42,000 henkeä ja vuotuinen vedenmenekki silloin n. 30,000,000 kuutiojalkaa. Jos otaksuttiin kolmanneksen siitä tulevan kunnan tarpeiden, kuten tulensammutuksen, suihkukaivojen, vapaakaivojen, torien, katujen ja viemärien huuhtelun y. m. osalle ja vain kahden kolmanneksen olevan sellaista kulutusta, josta suoritettiin maksua, ja että vedestä maksettiin keskimäärin 75 penniä 100 kuutiojalalta, saataisiin vesijohtolaitoksesta vuodessa bruttotulua n. 150,000 markkaa. Tästä olisi vähennettävä vuotuiset käyttö- ja ylläpitokustannukset, jotka valiokunta oli arvioinut 40,000 markaksi, sekä vesijohdon ostamiseksi tarvittavan lainan vuotuismaksu. Jos ostosumma arvioitiin 1,500,000 markaksi, mikä valiokunnan mielestä oli suurin ajateltavissa oleva määrä, ja sen lisäksi lainattiin 300,000 markkaa viitenä ensimmäisenä käyttövuonna todennäköisesti syntyvän vajauksen peittämiseksi sekä jos laina saatiin 5 % korolla ja 1 % kuoletuksella, olisi vuotuismaksu 108,000 markkaa. Tämä laskelma osoitti siis 2,000 markan vuosilyijäämää, mutta todellisuudessa se olisi paljoo suurempi, koska kaupunki edellä mainittuihin yleisiin tarpeisiin saisi ilmaiseksi 10,000,000 kuutiojalkaa vettä ja kaikki niistä johtuneet kustannukset siis säästyisivät. Tähän tuli lisäksi, että kauppasumma valiokunnan vakaumuksen mukaan voitaisiin saada alenemaan tässä arvioidusta ja että siis vuotuismaksu tulisi vastaavasti pienemmäksi. Jos keskimääräinen vedenkulutus asukasta kohden

vastoin olettamuksia olisi ainoastaan 1 ½ kuutiojalkaa vuorokaudessa, aiheutuisi kaupungille vuosittain 32,500 markan vajuus. Vaikka tällainen olettamus oli hyvin epätodennäköinen, olisi laina varmuuden vuoksi otettava sellaisin ehdoin, että kymmenenä ensimmäisenä vuonna ei suoritettaisi mitään kuoletusta, jossa tapauksessa tämä vajuus vähenisi 12,000 markkaan, mikä olisi halpa hinta kunnan tarpeisiin käytetystä vedestä; kymmenen vuoden kuluttua, jolloin kulutus asukasta kohden varmasti voitiin arvioida vähintään 2 kuutiojalaksi vuorokaudessa, ei kuoletus enää aiheuttaisi vaikeuksia. Laadittujen laskelmien nojalla sekä koska hallituksen taholta sitäpaitsi alkuvuosina voitiin edellyttää saatavan avustusta muodossa tai toisessa, valiokunta oli vakuutunut siitä, että laitoksen lunastaminen kaupungille ei aiheuttaisi verojen lisääntymisen vaaraa sekä että vesijohto, jos se ostettiin kohtuulliseen hintaan, jo lähitulevaisuudessa antaisi koron ja kuoletuksen ostamiseensa tarvittavalle pääomalle. — Myyntitarjouksessa mainitun kauppahinnan, 2,000,000 markan, hyväksymistä valiokunta ei voinut puoltaa, vaikka siitä vähennettäisiinkin edellä mainitut 80,000 markkaa, koska valiokunta varmasti uskoi myyjän suostuvan alentamaan tarjoustaan. Valiokunta oli laskelmissaan arvioinut, että 1,500,000 markkaa oli korkein hinta, mikä vesijohdosta täysin valmiina olisi pakko maksaa, ja tehnyt sen perustuen seikkoihin, joiden nojalla oli syytä olettaa, että yhtiö suostuisi tähän hintaan, mutta valiokunta piti sekä suotavana että mahdollisena, että yhtiön kanssa neuvottelemalla voitaisiin kauppahintaa vieläkin enemmän alentaa. Valiokunnan mielestä oli nämä neuvottelut annettava tehtäväksi erityiselle valtuuskunnalle, joka samalla muutenkin laatisi kauppasopimuksen. Yhtiön tarjousta suoritetaan loppuun jäljellä olevat laitoksen rakennustyöt ehdoin, että kaupunki ennakolta vähitellen maksoi kauppasummasta 500,000 markkaa, valiokunta sen sijaan puolsi kaupungille edullisena. Tästä olisi laadittava erityinen urakkasopimus, jossa vahvistettaisiin tapa, millä kaupungin oli valvottava töitä, ennakkomaksujen määrääjat, työn valmistumisaika y. m. — Vesijohdon ostamiseen tarvittava pääoma oli valiokunnan mielestä hankittava ottamalla obligatiolaina, jonka määrä vastaisi kauppahintaa, siihen lisätynä 300,000 markkaa laitoksen käytön ensimmäisinä vuosina syntyväksi oletetun vajauksen peittämiseksi, ja joka näytti voitavan saada 4 ½ %:n korolla ja 1 %:n kuoletuksella; viimeainitun suorittaminen olisi kuitenkin aloitettava vasta kymmenen vuoden kuluttua.

Jättäen asian lisätyn kaupunginvaltuuston harkittavaksi valiokunta mietinnössään esiintuotujen syiden nojalla ehdotti:

1) että valtuusto osakeyhtiö Neptunin tarjouksen johdosta päättäisi kaupungille lunastaa rakenteilla olevan vesijohdon, jos yhtiö suostui kohtuullisesti alentamaan ensiksi ilmoitettua hintaa;

2) että erityiselle viisihenkiselle valtuuskunnalle annettaisiin tehtäväksi hoitaa myyjän kanssa mainitun hinnanalennuksen aikaansaamiseksi sekä muiden kauppaehtojen vahvistamiseksi tarpeellisia neuvotteluja;

3) että hinta arvioitaisiin täysin valmiille laitokselle ehdoin, että myyjä suoritti rakennustyön loppuun kauppahinnasta maksettavalla enintään 500,000 markan ennakkomaksulla;

4) että valtuuskunta velvoitettaisiin esittämään neuvottelujen tuloksena oleva lopullinen kauppahinta valtuuston hyväksyttäväksi;

5) että laadittaisiin erityinen sopimus yhtiön sitoutumisesta suorittamaan rakennustyöt loppuun edellä mainitusta korvauksesta;

6) että loput kauppahinnasta maksettaisiin myyjälle, sittenkuin val-

miin vesijohdon katselmus oli toimitettu, kuitenkin pidättämällä 100,000 tai 150,000 markkaa vuoden ajaksi johdon avaamisesta mahdollisesti ilmaantuvien puutteellisuuden ja vahinkojen korjaamiseksi tai korvaamiseksi;

7) että valtuuskunta valtuutettaisiin edellä mainittuja periaatteita noudattaen kaupungin puolesta tekemään yhtiön kanssa ne sopimukset, jotka vesijohdon lunastaminen teki tarpeelliseksi ja jotka voivat tulla voimaan ilman valtuuston vahvistusta, niin pian kuin valtuusto oli hyväksynyt niihin sisältyvät, kauppasumman suuruutta koskevat määräykset;

8) että valtuuskunnan vaali toimitettaisiin välillisesti siten, että valtuusto täysistunnossaan valitsisi kaksitoista valitsijamiestä ja nämä keskuudestaan tai ulkopuoleltaan valitsisivat valtuuskuntaan viisi jäsentä sekä näille kaksi varamiestä;

9) että valtuuskuntaa kehoitettaisiin viipymättä ryhtymään sille uskotuihin toimenpiteisiin kyseellisen kauppasopimuksen aikaansaamiseksi;

10) että vesijohtolaitoksen kauppasumman tultua vahvistetuksi päätettäisiin ottaa kaupungille kuoleuslaina, jonka suurin määrä olisi vahvistettu ja korko 4 $\frac{1}{2}$, enintään 5 %, sekä että varsinaisten valtuutettujen asia olisi määrätä tämä prosenttimäärä samoin kuin muutkin lainan ottamiseen liittyvät seikat; sekä

11) että valtuuston lainaa koskeva päätös kunnallisasetuksen 74 §:n mukaisesti alistettaisiin senaatin talousosaston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Lisättyjen kaupunginvaltuutettujen ensimmäistä kertaa käsitellessä tätä asiaa esiteltiin samalla 76 kaupungin talonomistajan allekirjoittama kirjelmä, jossa nämä vastustivat vesijohdon ostamista, olipa hinta mikä tahansa, ennenkuin osakeyhtiö Neptun oli sen kaikilta osiltaan valmiiksi rakentanut ja se ainakin muutamia vuosia oli ollut yleisön käytettäväksi luovutettuna, niin että oli ehditty saada täysi varmuus siitä, miten johto joka suhteessa vastasi tarkoitustaan. Tässä ensimmäisessä käsittelyssä, joka kohdistui valtuuskunnan mietinnön ponsiin 1—9, lisätty valtuusto päätti¹⁾:

1) ilmoittaa, ettei kaupunki voinut hyväksyä osakeyhtiö Neptunin tekemän vesijohdon myyntitarjouksen ehtoja, mutta että jos yhtiö suostui muuttamaan tarjoustaan, sen kanssa kaupungin puolesta ryhdyttäisiin neuvotteluihin sekä siitä hinnasta, josta yhtiö suostuisi myymään kaupungille rakenteilla olevan vesijohdon, että myöskin muista kauppaehdoista;

2) antaa edellä mainitut neuvottelut tehtäväksi erityiselle viisijäseniselle valtuuskunnalle;

3) toimittaa valtuuskunnan vaalin välillisesti siten, että valtuusto täysistunnossaan valitsi kaksitoista valitsijamiestä, joiden valtuuston puolesta tuli keskuudestaan tai ulkopuoleltaan valita valtuuskunnan viisi jäsentä sekä näille kaksi varamiestä;

4) että vesijohdon hinta laskettaisiin täysin valmiille laitokselle ehdoin, että myyjä suoritti rakennustyön loppuun saaden kaupan tultua päätetyksi nostaa kauppasummasta enintään 500,000 markkaa;

5) velvoittaa valtuuskunnan ilmoittamaan kauppaehdot ja neuvottelujen tulokseksi tulleen kauppahinnan valtuuston vahvistettavaksi sekä valvomaan, että kaikki vesijohdon perustus- ja rakennustyössä ilmenneet oikeudelliset puutteellisuudet oli korjattu;

6) että laadittaisiin erityinen sopimus, joka koski yhtiön sitoutumista suorittamaan rakennustyöt loppuun;

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 18 p. toukok. 1 § ja 20 p. toukok. 1 §.

7) että osa kauppasummasta sovituksi määrääjäksi johdon avaamisesta lukien pidätettäisiin kaupungille mahdollisesti ilmaantuvien puutteellisuuksien tai vahinkojen korjaamista tai korvaamista varten; sekä

8) kehoittaa valtuuskuntaa viipymättä ryhtymään tehtävänsä sekä suorittamaan sen loppuun.

Valitsijamiehiä valtuuskunnan vaalia varten valittiin sen jälkeen vtt Wasenius, Nybom, Pipping, Calamnius, Jansson, Bergroth, Malmgren, Meche-lin, Bade, J. A. Estlander, Strömberg ja Borg.

Valitsijamiesten sen jälkeen valittua valtuuskunnan jäseniksi vtt Wase-niuksen, Pippingin, Nybomin ja Baden sekä insinöörikapteeni A. W. Lager-borgin ja näiden varamiehiä vtt Janssonin ja Brummerin valtuuskunta mietinnössään¹⁾ esitti lisätylle valtuustolle osakeyhtiö Neptunin kanssa käymiensä neuvottelujen tuloksena ehdotukset vesijohdon kauppasopimuk-seksi ja sen loppuunsaattamista yhtiön toimesta koskevaksi urakkasopi-mukseksi. Edellisen ehdotuksen mukaan m. m. kauppasumma olisi 1,500,000 markkaa ja suoritettaisiin siten, että 500,000 markkaa maksettaisiin heti sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen, 500,000 markkaa erissä määrättyjen täydennystöiden kestäessä, jotka suoritettaisiin putkiverkon laajuuteen näh-den jonkin verran supistetun ohjelman mukaisesti, ja 400,000 markkaa sen jälkeen kuin mainitut työt, joiden tuli olla valmiina joulukuun 1 p:nä 1875, oli tarkastettu ja hyväksytty, mutta 100,000 markkaa saisi jäädä ostajalle vuoden 1876 loppuun erinäisten jäljellä olevien putkenlaskemisten vakuudeksi ja mahdollisesti ilmaantuvien puutteellisuuksien korjaamiseksi. Urakkasopi-musehdotuksessa taas lausuttiin, että yhtiö rakentaisi laitoksen valmiiksi 500,000 markan urakkamäärästä, johon sisältyivät kaikista tarvittavista työaineista aiheutuvat kustannukset, ja että kaupungilla olisi oikeus asettaa tarkastuslautakunta valvomaan työn suoritusta. Vesijohto tuli voida panna käyntiin viimeistään joulukuun 1 p:nä 1875, mutta erinäisten kaupungin si-säisten jakelujohtojen asettamisen saisi lykätä lokakuun 1 p:ään 1876, ja yhtiö sitoutuisi 35,000 markan korvauksesta viimeksimainitun vuoden loppuun huo-lehtimaan laitoksen johdosta, käytöstä, hoidosta ja kunnossapidosta, jota vastoin kaupunki tänä aikana saisi nostaa siitä saadut tulot; sen ohessa yhtiölle pidätettäisiin yksinoikeus talojohtojen yhdistämiseen katujohtoihin ja talojen ja rakennusten johtotöiden suorittamiseen. Jaosto huomautti, ettei sen hin-nan puolesta ollut onnistunut aikaansaada kaupungille edullisempia ehtoja, todennäköisesti koska se ei ollut voinut esittää kaupungin puolelta mitään vastatarjousta, ja huomautti, että jos kaupunki edelleen halusi neuvotella vesijohdon lunastamisesta, tällainen vastatarjous nopeammin veisi neuvot-telut tulokseen.

Asiaa uudestaan käsiteltäessä, jolloin myöskin esiteltiin vieläkin 90 ta-lonomistajan allekirjoittama vastalause vesijohdon ostamista vastaan, lisätty kaupunginvaltuusto osittain suljetuin ovin käydyn keskustelun ja erinäisten äänestysten jälkeen päätti²⁾ aluksi m. m.:

hyläten osakeyhtiö Neptunin uuden myyntitarjouksen tehdä yhtiölle vastatarjouksen, jonka mukaan yhtiölle valmiiseen kuntoon saatetusta vesi-johdosta tarjottaisiin 1,200,000 markan hinta;

että mainitusta määrästä 400,000 markkaa maksettaisiin heti kauppasopimuksen päättämisen jälkeen, 500,000 markkaa erissä työn edistyessä

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 30. — ²⁾ Lis. valt. pöytäk. 15 p. kesäk. 1 § ja 16 p. kesäk. 1 §.

ja 100,000 markkaa sen jälkeen kuin se oli suoritettu valmiiksi, katselmus toimitettu ja laitos hyväksytty, kun taas loppuerä, 200,000 markkaa, jäisi kaupungille vuoden ajaksi lukien laitoksen joutumisesta kaupungin haltuun, käytettäväksi mahdollisesti ilmaantuvien puutteellisuuksien tai vikojen korjaamiseen, jolloin kaupunki olisi velvollinen suorittamaan sille osalle viime-mainittua määrää, jota ei tarvittu mainittuihin tarkoituksiin, tältä ajalta korkoa 5 %; sekä

valtuuskunnan välityksellä ilmoittaa yhtiölle valtuuston edellä mainitun päätöksen ja ellei yhtiö neljän päivän kuluessa ollut myöntävästi vastannut valtuuston tarjoukseen, katsoa vesijohdon ostoa koskevan kysymyksen rauenneen.

Tähän tarjoukseen saapui määrääjän kuluessa myönteinen vastaus osasaakeyhtiö Neptunilta, joka kuitenkin samalla lausui toivomuksen, että ainostaan 100,000 markkaa pidätettäisiin vakuudeksi kaupungille. Tämän johdosta lisätty kaupunginvaltuusto mainitun toivomuksen eväten päätti ¹⁾ m. m.:

antaa uudelle viisijäseniselle valtuuskunnalle tehtäväksi laatia ehdotukset osakeyhtiö Neptunin kanssa tehtäviksi kauppa- ja urakkasopimuksiksi, jolloin valtuustolle aikaisemmin esitettyihin sopimusehdotuksiin sisältyneiden määräysten, mikäli valtuuston ostotarjous ei ollut niitä muuttanut, tuli olla valtuuskuntaa sitovia, ja sen jälkeen esittää sopimukset valtuuston vahvistettaviksi;

ottaa vesijohtolaitoksen lunastamista varten kaupungille kuoletuslainan, jonka efektiivinen määrä oli 1,500,000 markkaa, siihen luettuna aikaisemmin mainittu 300,000 markan täytelaina, ja kunnallisasetuksen 74 §:n mukaisesti alistaa tämän päätöksen senaatin talousosaston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi;

antaa kolmihenkiselle lainavaliokunnalle tehtäväksi ehdottaa, miten mainittu laina otettaisiin ja miten vesijohdon lunastamiseen tarvittava väliaikainen luotto hankittaisiin; sekä

jättää korkokannan sekä muiden lainan ottamiseen liittyvien seikkain ratkaisemisen varsinaisten valtuutettujen tehtäväksi.

Sopimusehdotuksia laatimaan asetettuun valtuuskuntaan lisätty kaupunginvaltuusto samalla valitsi ²⁾ vtt Dalströmin, Brummerin, Westermarckin ja Baden sekä varatuomari S. Stenbergin ja lainavaliokunnan jäseniksi vtt Nybomin ja Waseniuksen sekä pankinjohtaja J. Lupanderin; vt Nybom vapautettiin kuitenkin anomuksestaan heti tästä tehtävästä ja hänen sijaansa valittiin vt Borgström.

Sittemmin edellämainittu uusi valtuuskunta jätti lisätyille kaupunginvaltuutetuille mietinnön ³⁾ sekä ehdotukset kauppasopimukseksi ja vesijohtotyön loppuunsaattamisesta koskevaksi sopimukseksi. Molemmat ehdotukset oli saatettu myöskin osakeyhtiö Neptunin johtokunnan tietoon, ja se oli ne hyväksynyt. Sopimuksissa valtuuskunta, koska asian johdosta oli tehty valituksia eikä työhön osin tämän johdosta, osin väliintulleen talven vuoksi voitu ryhtyä ennenkuin keväällä 1876, yhtiön vaatimuksesta oli siirtänyt sekä vesijohdon ensimmäisen avaamisen että sen lopullisen valmistamisen määrääjat, edellisen lokakuun 1 p:ään 1876 ja jälkimmäisen elokuun 1 p:ään 1877. Koska valtuuskunta ei katsonut voivansa luopua aikaisemmissa

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 25 p. kesäk. 1 § ja 29 p. kesäk. 1 §. — ²⁾ S:n 29 p. kesäk. 2 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 35.

sopimusehdotuksissa noudatetusta periaatteesta, että yhtiön tuli myöskin hoitaa vesijohtoa niin kauan kuin se oli siitä vastuussa, oli myöskin tämän johdosta erinäisten määräysten muuttaminen käynyt tarpeelliseksi, ja ne oli otettu sopimuksiin. Lisätty kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ jaoston laatimat ehdotukset erinäisin selvennyksin seuraavassa muodossa:

Kauppasopimus.

Kontinental Vattenverks Aktiebolaget Neptun Berliinissä myy täten Helsingin kaupunkikunnalle rakenteilla olevan, mutta vielä keskeneräisen, Vanhankaupungin koskesta mainittuun kaupunkiin johdetun vesijohdon, jota varten toimilupa on myönnetty helmikuun 22 p:nä 1871 ja sittemmin siirtynyt Neptun-yhtiölle; ja samalla kuin yhtiö luopuu kaikesta oikeudestaan mainittuun toimilupaan, joka tämän johdosta siirtyy kaupungille, yhtiö sitoutuu omalla kustannuksellaan alempana määrätyn ajan kuluessa saattamaan laitoksen täysin valmiiseen kuntoon, kaikkiaan yhden miljoonan kahdensadantuhannen (1,200,000) Suomen markan suuruudesta yhteenlasketusta kauppahinnasta ja urakkamäärästä seuraavan sopimuksen ja seuraavien määräysten mukaisesti:

Kauppaan sisältyy:

1:o. Kyseellinen vesijohto kaikkine asiaan kuuluvine rakennuksineen, putkijohtoineen, koneineen, laitteineen ja laitoksineen, mitä laatua tahansa ne lienevätkin.

2:o. Omistusoikeus viiteentoista kuudestoistaosaan (¹⁵/₁₆) Helsingin pitäjässä sijaitsevaa Vanhankaupungin tullijauhomyyllyä sekä yhtä suuriin osuuksiin Vanhankaupungin koskea, vesivoimaa ja vesimäärää sekä myllyn aluetta, rakennuksia, laitoksia ja muuta omaisuutta.

3:o. Kaupungin omistaman edellä mainitun jauhomyllyn yhden kuudestoistaosan (¹/₁₆) vuokraoikeus, joka tämän kaupungin maistraatin pöytäkirjan mukaan heinäkuun 10 p:ltä 1872 maistraatin samana päivänä tekemällä päätöksellä on taattu osakeyhtiö Neptunille vuoden 1908 loppuun asti.

Vanhankaupungin kosken ja sen vesimäärän käyttämisestä on olemassa erityisiä aikajoin annettuja esivallan määräyksiä, joita ostajan on noudatettava samaten kuin myöskin kaikki myllytilalle kuuluvat velvollisuudet täten siirtyvät hänelle.

4:o. Ne oikeudet ja niihin liittyvät velvollisuudet vesijohtolaitosta ynnä suodattimia sekä putkien laskemista varten tarvittavaan maahan nähden, jotka yhtiö on itselleen hankkinut seuraavilla sopimuksilla:

a) heinäkuun 4 p:nä 1872 konsuli L. Borgströmin ja hänen vaimonsa Alice Borgströmin kanssa tehdyllä sopimuksella, joka koskee Helsingin pitäjässä sijaitsevan Viikin kapteeninvirkatalon alaisen maa-alueen vuokraoikeutta sekä oikeutta maatukeen laitoksille ja laitteille eräällä toisella maa-alueella, kaikki sopimuksen tarkempien määräysten mukaan;

b) huhtikuun 26 p:nä 1873 päivätyllä ent. ravintolanpitäjä H. V. Nordlinin kanssa tehdyllä sopimuksella siinä tarkemmin mainitun, Viikin kapteeninvirkatalon alaisen Vanhankaupungin kosken viereisen Siltasaaren alueen luovuttamisesta;

c) kesäkuun 19 p:nä 1872 päivätyllä maanviljelijä J. W. Wariuksen kanssa tehdyllä sopimuksella, jolla yhtiö oikeutettiin ilmoitettuun tarkoitukseen käyttämään Helsingin pitäjässä olevan Forsbyn tilan, tämän Helsingin kaupungin omistaman palkkatalon alaista maata;

d) marraskuun 12 p:nä 1872 päivätyllä kauppias A. F. Waseniuksen kanssa tehdyllä sopimuksella Annebergin huvilan alaisen maan ja siihen rajoittuvien, kauppias Waseniuksen viljelyksessä olevien maapalstain käyttämisestä putkijohtoa varten;

e) huhtikuun 4 p:nä 1873 päivätyllä kauppias Gustaf Haldinin kanssa tehdyllä sopimuksella Arabian huvilan kuuluvan maan käyttämisestä niinkään putkien asettamista varten;

f) elokuun 27 p:nä 1872 päivätyllä paroonien J. G. von Bonsdorffin ja Hjalmar von Bonsdorffin kanssa tehdyllä sopimuksella Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Vicksbergin allodisäteriin kuuluvan maan luovuttamisesta yhtiölle samaan tarkoitukseen;

g) elokuun 27 p:nä 1872 päivätyllä parooni J. G. von Bonsdorffin kanssa tehdyllä sopimuksella, jolla maata oli luovutettu putkien laskemiseen Gumtäcktin, Sofielundin ja Backasin huvila-alueiden halki;

h) toukokuun 31 p:nä 1873 päivätyllä leskirouva E. G. Blomérin kanssa tehdyllä sopimuksella, jolla yhtiö oli oikeutettu n. s. Janssonin viljelyksille laskemaan vesijohtoputkia sekä saamaan siltä tarpeellisen tilan vesisäiliön ja yhdystien rakentamiseksi;

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 8 p. lokak. 1 §.

i) maaliskuun 6 p:nä 1873 päivätyllä kauppias C. G. Bogdanoffin kanssa tehdyllä sopimuksella vesijohtoputkien laskemisesta Toivon huvilaan kuuluvalla maa-alueella;

k) helmikuun 25 p:nä 1873 päivätyllä sopimuksella, jolla Töölön puistoyhtiö oli myöntänyt osakeyhtiö Neptunille oikeuden putkijohdon vetämiseen puistoyhtiön alueen läpi.

Erityiset siirrot merkittäisiin tätä kauppaa päätettäessä sekä edellä 3 kohdassa mainittuun pöytäkirjan otteeseen että 4 kohdassa mainittuihin asiakirjoihin.

5:o. Osakeyhtiö Neptunin velvollisuus määrätystä kauppa- ja urakkamäärästä ja rasittamatta kaupunkia enemmällä kustannuksilla saattaa vesijohto helmikuun 22 p:nä 1871 tehdyssä toimilupasopimuksessa määrättyyn kuntoon, kuitenkin supistamalla putkiverkko siihen, mitä oheenliitettiin, yhtiön nimikirjoituksella varustettuun kaupungin asemakarttaan on merkitty sinisillä ja punaisilla viivoilla sekä muuttamalla työn loppuunsaattamisen määräaikaa siten, että sen ennen lokakuun 1 p:nä 1876 tuli olla siinä määrin valmiina, että siitä oli jäljellä ainoastaan erinäisten sisäiseltä läpimitaltaan nelituumaisten putkien laskeminen sekä kahden aluksi tarpeettoman suodattimen asettaminen, joiden töiden loppuunsaattamisen sai lykätä elokuun 1 p:nä 1877; ja on osakeyhtiö Neptunin kyseellisestä sitoutumisesta suoritamaan loppuun kyseellinen vesijohtotyö, tehtävä erityinen, tähän kauppasopimukseen erottamattomana osana kuuluva sopimus, jossa myöskin ne työt, jotka edellä mainituissa määrässä sai suorittaa vuoden 1876 lokakuun 1 p:n jälkeen, on tarkemmin määrättävä.

6:o. Osakeyhtiö Neptunin oikeus ja velvollisuus edellä mainittuun erityiseen sopimukseen merkittävästä korvauksesta huolehtia vesijohdon hoidosta, käytöstä ja kunnossapidosta sekä kustantaa se lähtien vesijohdon avaamisesta tai ottamisesta yleiseen käyttöön ja kunnes yksi vuosi on kulunut siitä kun kaupunki on sen täysin valmiissa kunnossa ottanut vastaan, ja on yhtiö velvollinen omalla kustannuksellaan poistamaan ja korjaamaan kaikki ne viat, jotka tämän yhtiön hallintoajan kuluessa laitoksessa ilmenevät, tai jotka se aiheuttaa, ellei vian aihe ole sellainen puhdas tapaturma, jonka arvaaminen tai ehkäiseminen ei ole ollut yhtiön vallassa.

Kauppahinta, yksi miljoona kaksisataatuhatta (1,200,000) Suomen markkaa, mistä yhdeksänkymmentäkahdeksantuhatta (98,000) markkaa lasketaan viidestätoista kuudesta toistaosasta ($\frac{15}{16}$) Vanhankaupungin tullijauhomyllä, ja loput, yksi miljoona satakaksituhatta (1,102,000) markkaa sen lisäksi myydystä omaisuudesta sekä niistä oikeuksista, jotka Neptun-yhtiö on luovuttanut Helsingin kaupunkikunnalle, suoritetaan seuraavalla tavalla:

Heti tämän kauppasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen maksetaan neljäsataatuhatta (400,000) markkaa.

Niiden täydennystöiden edistyessä, jotka mainitaan edellä 5 kohdassa, maksetaan vähittäiserissä näiden töiden korvaukseksi viisisataatuhatta (500,000) markkaa samassa kohdassa mainitun erityisen sopimuksen tarkemmin määräämällä tavalla.

Sittenkuin kaikki vesijohtotyöt on loppuun suoritettu ja usein mainitun erityisen sopimuksen mukaisesti kaikilta osiltaan tarkastettu, kokeiltu ja hyväksytty, niin että vesijohto voidaan panna täyteen käyntiin ja toimintaan, suoritetaan vielä satatuhatta (100,000) markkaa.

Loput, kaksisataatuhatta (200,000) markkaa, pidättää ostaja yhdeksi vuodeksi työn loppuunsaattamisesta, jotta siinä tapauksessa, että laitoksessa ilmaantuisi tai syntyisi tai se aiheuttaisi 6 kohdassa tarkoitettuja puutteellisuuksia tai vikoja eikä yhtiö niitä viipymättä korjaisi, olisi mahdollista pääomaa tai kaupungin kustannuksia lisäämättä saada ne korjatuiksi ja korvatuiksi, jota vastoin muussa tapauksessa tai ellei koko määrää tai osaa siitä tarvinnut käyttää tällaisiin tarkoituksiin, koko määrä tai siitä jäljellä oleva osa ynnä sille viiden (5) prosentin mukaan kertynyt korko vuoden päätyttyä oli maksettava myyjälle.

Koska yhtiön Vanhankaupungin koskeen rakennuttama uusi kivipato ei ole tehty tarkalleen niiden määräysten mukaisesti, jotka asianomainen viranomainen tässä kohden on antanut, yhtiö sitoutuu hankkimaan asianmukaisen vahvistuksen nykyiselle patolaitteelle. Kunnes sellainen saadaan, saa ostaja tästä aiheutuvan vaaran vakuudeksi pidättää itselleen maksamatta olevasta kauppasummasta niin suuren määrän kuin uskotut miehet, jotka on valittava samalla tavalla kuin seuraavassa on säädetty välitysmiehistä, katsovat asian vaativan.

Ostaja ei ole vastuussa mistään muista osakeyhtiö Neptunin sitoumuksista kuin niistä, jotka on lueteltu edellä ja siirretty ostajalle.

Jos osakeyhtiö Neptunin ja kaupungin kesken syntyy erimielisyyksiä tämän kaupan ja siihen liittyvän urakkasopimuksen vuoksi, uskotaan niiden ratkaiseminen välitysmiehille, jotka kokoontuvat tässä kaupungissa ja joista kumpikin puoli valitsee kaksi, minkä jälkeen kaikki yhdessä kutsuvat viidennen puhetta johtamaan. Ellei neljä ensin valittua voi sopia viidennestä, valitsee hänet Helsingin tuomiokunnan tuomarinviran haltija. Jos jompikumpi asianosaisista ilman laillista syytä laiminlyö neljäntoista päivän kuluessa tämän

kehoituksen saamisesta valita edustajansa välitysoikeuteen, noudatetaan samaa menettelyä näihin nähden. Täten kokoonpannon välitysoikeuden äänenenemmistöllä tekemä päätös tulee voimaan ja noudatettavaksi ilman että sitä enempää tutkitaan.

Edellä esitettyjen ehtojen ja määräysten mukaisesti osakeyhtiö Neptun siis luovuttaa hallustaan kyseellisen vesijohdon kaikkine siihen kuuluvine jo mainittuine kiinteine ja irtaimine omaisuuksineen sekä oikeuksineen luovuttaen kaiken Helsingin kaupunkikunnan haltuun minkäänlaisista kiinnityksistä omistettavaksi ja hallittavaksi. Kuitenkin yhtiö pidättää itselleen oikeuden kauppasumman säännöllisen maksamisen vakuudeksi pitää hallussaan vesijohtoa ja sen hallintoa, kunnes kaupunki on täyttänyt edellä määrätyn maksuvelvollisuutensa yhtiötä kohtaan.

Tämä sopimus allekirjoitetaan ja sitä pidetään kaupunkia sitovana vasta kun on saatu keis. senaatin suostumus vesijohdon lunastamisen edellyttämän lainan ottamiseen kaupungille.

Toisaalta Helsingin kaupungin ja toisaalta berliiniläisen Kontinental Vattenverks Aktiebolaget Neptunin välillä on tehty seuraava sopimus:

1 §.

Tänä päivänä kaupungin ja yhtiön kesken tehdyn kauppasopimuksen mukaisesti Helsingin kaupunki antaa täällä rakenteilla olevan vesijohdon rakennustyön loppuunsaarittamisen tehtäväksi osakeyhtiö Neptunille tähän sopimukseen liitettyjen piirustusten ja kustannusarvion mukaisesti sekä seuraavassa mainituin ehdoin viidensadantuhannen (500,000) Suomen markan suuruista urakamäärästä, johon myöskin sisältyy kaikkien työn valmistamiseksi tarvittavien työainesten arvioidut kustannukset, ja osakeyhtiö Neptun sitoutuu saattamaan loppuun edellä mainitun työn sovitusta urakkasummasta.

2 §.

Kaikki työt on mitä huolellisimmin suoritettava helmikuun 22 p:nä 1871 päivättyyn toimitusopimukseen sisältyvien määräysten mukaisesti kaiken muun suhteen paitsi että kaupungin sisäinen putkiverkko saa sen laajuuden, jota oheenliitettyyn, yhtiön nimikirjoituksella varustettuun kaupungin asemakarttaan merkityt punaiset ja siniset viivat osoittavat, ja tulee kaikkien tässä työssä käytettävien ainesten olla moitteetonta laatua, niin että vesijohtolaitos ja kaikki, mikä siihen kuuluu, täydellisesti vastaa tarkoitustaan.

3 §.

Osakeyhtiö Neptun sitoutuu heti sen jälkeen kuin tämä sopimus on tehty aloittamaan työt ja saamaan ne vuoden 1876 lokakuun 1 p:nä mennessä sikäli valmiiksi, että vesijohto silloin voidaan panna käyntiin; kuitenkin saa erinäisten nelituumaisten kaupungin sisäisten jakeluputkien laskemisen yhteensä enintään 30,000 jalan pituudelta sekä kahden suodattimen asettamisen lykätä vuoteen 1877, minä vuonna näiden töiden tulee olla valmiiksi suoritettut ennen elokuun 1 p:nä.

4 §.

Kaupungille pidätetään oikeus muuttaa niiden nelituumaisten putkien sijoittamista, joita ei vielä ole laskettu, ja osakeyhtiö Neptun on velvollinen toimittamaan tämän putkien laskemisen ja suostumaan muihinkin suunnitelman muutoksiin kuin mitä käy ilmi putkiverkon asemakartasta, kuitenkin edellyttäen, että päätetyt muutokset ilmoitetaan yhtiölle tai sen tällaiselle asiamiehelle ennenkuin kaivamis- tai louhimistöihin näiden putkien laskemista varten on ryhdytty. Putkiverkon mahdollisesta laajentamisesta suoritettava korvaus on laskettava oheenliitettyyn kustannusarvioon merkittyjen yksikköhintain mukaisesti ja maksettava urakkasumman lisäksi, jota vastoin siitä samojen laskuperusteiden mukaan on tehtävä vähennys siinä tapauksessa, että putkiverkkoa supistetaan tai vähennetään sopimuksen mukaisesta määrästä. Viimemainitussa tapauksessa kaupunki kuitenkin on velvollinen oheenliitettyyn kustannusarvioon merkityistä yksikköhinnoista lunastamaan yhtiön putkenlaskusuunnitelman mukaisesti jo hankkimat, mutta supistuksen johdosta ylijäävät putket ja ainekset.

Toisaalta on myöskin osakeyhtiö Neptunilla oikeus ryhtyä vesijohdon rakennustyössä sellaisiin muutoksiin, jotka työn kestäessä voidaan havaita taroituksenmukaisiksi, kuitenkin ainoastaan sovitun asiasta sen valvontalautakunnan kanssa, joka kaupungilla on oikeus asettaa valvomaan töiden kelpoista suoritusta. Tämä lautakunta kaupungin on valtuutettava ryhtymään osakeyhtiö Neptunin valtuuttaman asiamiehen kanssa neuvotteluihin ja tekemään kaikkia muita tässä §:ssä edellytettyjä tapauksia koskevia sopimuksia.

5 §.

Tarkastuslautakunnalla on rajoittamaton oikeus tarkkailla ja valvoa töiden suoritusta, mutta sitä vastoin ei oikeutta välittömästi puuttua niiden johtoon eikä niihin järjestelyihin, joihin osakeyhtiö Neptunin rakennusinsinööri niiden johdosta voi ryhtyä.

6 §.

Suoritetuista töistä kaupunki maksaa siten, että valvontalautakunta joka kuukauden lopussa toimittaa erityisen, mikäli mahdollista edelläkäypään mittaukseen perustuvan kuukauden kuluessa suoritettujen töiden sekä niihin käytettyjen ja myöskin vain hankittujen, mutta työn asianmukaista jatkamista varten tarpeellisten ainesten arvioinnin, kaiken tämän edellä mainitun kustannusarvion hintain mukaisesti, minkä jälkeen maksu tapahtuu seuraavan kuukauden kahdeksan ensimmäisen päivän kuluessa siinä järjestyksessä, että osakeyhtiö Neptun jättää tähän arviointiin perustuvan laskun, jonka nojalla valvontalautakunta osoittaa sen mukaisen rahamäärän maksettavaksi.

Sittenkuin ne työt, jotka osakeyhtiö Neptun on ottanut huolekseen, on valmiiksi suoritettu ja lautakunta on ne hyväksynyt, toimittavat kummankin asianosaisen valitsemat katselmusmiehet vesijohdon lopullisen katselmuksen ja koetteluun. Katselmusmiesten määrään ja valitsemistapaan nähden on voimassa sama, mitä vesijohdon tänään laaditussa kauppasopimuksessa määrätään välitysmiesten vaalista. Jos vesijohto kokonaan tällöin hyväksytään, suoritetaan kaupungin ja Neptun-yhtiön keskinäiset välit urakkamäärään nähden lopullisesti ja sen jälkeen maksetaan yhtiön jäljellä oleva saatava. Kaikki ylijääneet ainekset katsotaan yhtiön omaisuudeksi; kuitenkin kaupungille varataan oikeus niiden lunastamiseen mainittuun kustannusarvioon merkityistä hinnoista, jota vastoin kaikki sopimuksen mukaisessa työssä käytetyt, yhtiön omistamat kojeet, työkalut ja -välineet, jotka sen aikana eivät ole kuluneet loppuun, joutuvat kaupungille ilman eri korvausta.

7 §.

Niin pian kuin pääasialliset työt on suoritettu loppuun, siis viimeistään lokakuun 1 p:nä 1876, on vesijohto pantava käyntiin, ja osakeyhtiö Neptun ottaa huolekseen laitoksen johdon, käytön, hoidon ja ylläpidon edellä mainitun kauppasopimuksen 6 kohdassa mainitun ajan kuluessa eli sen avaamispäivästä lähtien ja kunnes on vuosi kulunut työn lopettamisesta, korvauksesta, joka on arvioitu 2,700 markan mukaan kuukaudesta. Vesijohtolaitoksesta tältä ajalta saatava tulo sensijaan tulee kaupungille, joka sen myös kantaa. Yhtiö sitoutuu myöskin helpoittaakseen yrityksen ottamista kaupungin haltuun luovuttamaan tälle kaikki ne virka- ja työmiehet, jotka yhtiöllä tätä työtä varten on ollut palveluksessaan, mikäli he suostuvat siirtymään kaupungin palvelukseen.

Osakeyhtiö Neptun oikeutetaan tämän päivän ja sen päivän välisenä aikana, jolloin yhtiön edellä mainittu vesijohdon hallintakausi päättyy, muut pois sulkién yksin yhdistämään talojohtoja katujohdotoihin valvontalautakunnan hyväksymän taksan mukaisesta korvauksesta. Sitäpaitsi yhtiö mainituksi ajaksi pidättää itselleen oikeuden siltä sitä pyydetäessä sovittavasta maksusta suorittaa johtotöitä myöskin taloissa ja rakennuksissa.

8 §.

Ellei osakeyhtiö Neptun edellä mainittujen määräaikain kuluessa eli lokakuun 1 p:nä 1876 ja elokuun 1 p:nä 1877 mennessä suorita valmiiksi edellä mainittuja yhtiölle uskottuja töitä, on kaupungilla oikeus itse suorittaa jäljelläolevat urakkatyöt Neptun-yhtiön kustannuksella sikäli kuin urakkamäärästä maksamatta olevat varat sen sallivat.

9 §.

Tämän urakkasopimuksen johdosta mahdollisesti syntyvät erimielisyydet ratkaisee välitysoikeus, joka asetetaan niin kuin kaupungin ja yhtiön välisessä vesijohdon kauppasopimuksessa määrätään.

Sillävälin oli vesijohdon ostamista koskevasta päätöksestä esitetty valituksia läänin kuvernöörille, joka kuitenkin muodollisista syistä oli ne hylännyt¹⁾. Valituksentekijät olivat sen jälkeen valittaneet senaattiin kuvernöörin päätöksestä, minkä johdosta senaatti vaati kaupunginvaltuustolta asian selitystä. Koska asiallista tutkimusta ei ollut toimitettu, lisätty valtuusto selityksenään päätti²⁾ ainoastaan jättää korkeimmassa paikassa ratkaista-

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 10 p. syysk. 2 §. — ²⁾ S:n 26 p. lokak. 1 §.

vaksi, ansaitsivatko valitukset huomiota. Senaatti ei vuoden varrella tehnyt asiaa koskevaa päätöstä. Myöhemmin läänin kuvernööri uudestaan vaati valtuustolta selitystä niiden valitusten johdosta, jotka kauppias C. Lenngren y. m. olivat esittäneet saman lisätyn kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen johdosta. Lisätty valtuusto päätti ¹⁾ antaa selityksensä vakinaisen valmisteluvaliokunnan laatiman ehdotuksen mukaisesti, jossa yksityiskohtaisesti perusteltiin päätöstä. Nämäkin valitukset kuvernööri hylkäsi ²⁾.

Koska vuoden varrella ei saatu senaatin talousosaston vahvistusta lisätyn kaupunginvaltuuston päätökselle vesijohdon ostamiseksi tarvittavan kuoletuslainan ottamisesta eikä lainavaliokuntakaan sen johdosta kertomusvuonna antanut mietintöään, siirtyi asian jatkuva käsittely vuoteen 1876.

Muutamissa niistä kokouksista, joissa lisätyt kaupunginvaltuutetut käsittelivät kyseellistä asiaa, luutnantti A. Fabritius valtuuston päätöksen mukaisesti laati pikakirjoituspöytäkirjan.

VI kaupunginosan talojen n:o: 14 ja 73 pakkolunastaminen. Saadakseen talonomistajain kanssa tehtävällä vapaaehtoisella sopimuksella kaupungille lunastetuksi ne VI kaupunginosassa (Katajanokalla) sijaitsevat tontit, joita ei vielä ollut pakkolunastettu, ynnä niillä olevat rakennukset, kaupunginviranomaiset olivat vuonna 1872 asettaneet komitean arvioimaan kyseellisiä tontteja ja rakennuksia. Tonttiarvo oli tällöin laskettu 1: 50 markaksi neliökyynärältä ja parempien asuinrakennusten arvo n. 500 markan mukaan huoneelta ja huonimpien asuinrakennusten ja ulkokuoneiden arvo suhteellisesti pienemmäksi. Näillä perusteilla oli VI kaupunginosan talolle n:o 14 pantu arvoksi 5,450 markkaa ja saman kaupunginosan talolle n:o 73 2,850 markkaa. Kun talojen omistajat eivät tähän tyytyneet, maistraatti anoi läänin maaherralta näiden talojen pakkolunastamista kaupungille, ja korotettiin tämän johdosta toimitetussa viimeksimainitun talon uudessa arvioinnissa rakennusten arvoa 525 markkaa, joten tämän talon arvo laskettiin 3,375 markaksi, jota vastoin edellisen talon arvo arvioitiin samaksi kuin edellisessä arvioinnissa eli 5,450 markaksi. Kun talonomistajat sen jälkeen muista aikaisemmin esittämistään vaatimuksista luopuen olivat vaatineet tonteista hyvitystä, joka laskettaisiin 2 markan mukaan neliökyynärältä, kuvernööri pyysi kaupunginvaltuuston lausuntoa asiasta, ja valtuusto lähetti ³⁾ sen valiokuntaan, johon valittiin ⁴⁾ vtt Margelin, Hjelt ja Forsman. Valiokunnan tämän johdosta antaman ehdotuksen ⁵⁾ mukaisesti valtuusto päätti ⁶⁾ lausunnossaan jättää kuvernöörin ratkaisutavaksi, eikä asia saisi jäädä jälkimmäisen arvioinnin varaan.

Eräiden VI ja VII kaupunginosain tonttien myynti. Sen johdosta, että uutta kaupunginasemakaavaa vahvistettaessa oli määrätty, että eteläinen kaupunginalue otettaisiin kaupungin rakennuskaavaan ja että siitä muodostettaisiin kaksi uutta kaupunginosaa, kuudes ja seitsemäs, maistraatti alisti kaupunginvaltuuston harkittavaksi, olisiko ne lukuisat tällä alueella sijaitsevat tontit, jotka olivat vuotuisesta vuokramaksusta luovutetut yksityisille henkilöille, heti palautettava kaupungin haltuun ja myytävä yksityisille henkilöille, vai olisiko myynti, koska se velvoittaisi kaupungin tasoittamaan uusiin kaupunginosiin viitoitetut kadut, lykättävä toistaiseksi. Valtuusto päätti ⁷⁾ lähettää asian valiokuntaan ja valitsi ⁸⁾ sen jäseniksi vtt Schaumanin, Sanmarkin ja Blombergin. Samaa valiokuntaan lähetettiin ⁹⁾ myöskin

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 7 p. jouluk. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. 14 p. jouluk. 3 §. — ³⁾ S:n 27 p. huhtik. 10 §. — ⁴⁾ S:n s:n 15 §. — ⁵⁾ S:n 25 p. toukok., liite B. — ⁶⁾ S:n s:n 3 §. — ⁷⁾ S:n 10 p. syysk. 4 §. — ⁸⁾ S:n 28 p. syysk. 12 §. — ⁹⁾ S:n 10 p. syysk. 5 §.

komministeri E. J. Liljestrandin anomus saada lunastaa vuokraamansa, korttelissa n:o 58, Ruutanassa, Kasarminkadun varrella sijaitseva tontti n:o 15. Valiokunta ei antanut mietintöä kertomusvuoden kuluessa.

Maan pakkolunastaminen rautateiden tarpeisiin. Maistraatti ilmoitti läänin maaherran päätöksen, joka koski sen ratapihan ja Länt. Viertotien välisen kaupungin omistaman viljelysmaan osan pakkolunastamista rautateiden tarpeisiin, jota ei vielä ollut niille luovutettu, 15,416: 28 markan pakkolunastusmäärästä. Sen ohessa maistraatti alisti kaupunginvaltuuston harmittavaksi, eikä kaupungin, koska eräs osaa pakkolunastetusta alueesta luovutettaessa esitetty maistraatin toivomus mainitussa päätöksessä oli jätetty huomioon ottamatta, olisi koetettava saada valtiolta korvausta myöskin viimeainitusta alueesta. Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ lausunnon hankkimiseksi lähettää asian kolmimiehiseen valiokuntaan ja valitsi ²⁾ sen jäseniksi vtt Forsmanin, Montgomeryn ja Numellin. Valiokunnan sen jälkeen annettua asiasta mietintönsä ³⁾ valtuusto sen ehdotuksen mukaisesti lausui ⁴⁾, ettei se katsonut olevan syytä esittää valtiolle korvausvaatimusta kyseellisestä rautatiehallinnolle luovutetun alueen osasta.

Kuritusluonevankilaa varlen pakkoluovutetun maan lunastushinta. Sitten kuin kaupungin lähelle suunnitellun kuritusluonevankilan rakennustoimikunta oli tarjonnut kaupungille vankilan tarpeisiin pakkolunastetusta maasta pienemmän lunastushinnan kuin arviomiehet toimittamassaan arvioinnissa olivat sille määränneet, kaupunginvaltuusto lähetti ⁵⁾ asian n. s. raha-asiain valiokunnan ⁶⁾ valmisteltavaksi. Valiokunnan mietintö ei kuitenkaan saapunut vuoden varrella.

Lugnet-nimisen huvilan tonttien myynti. Kauppias V. Klotschkoffin tekemän anomuksen saada erinäisin ehdoin lunastaa kaksi kaupungille kuuluvan Lugnet-nimisen huvilan käyttämättä olevan alueen tonttia työväenasuntojen rakennuspaikaksi kaupunginvaltuusto lähetti ⁷⁾ valiokuntaan, johon valittiin ⁸⁾ vtt Numell, Bäck ja Sandberg. Mainitun valiokunnan mietinnössään ⁹⁾ esittämistä syistä valtuusto epäsi ¹⁰⁾ tämän anomuksen.

Paikan luovuttaminen uulta kirkkoa varlen. Maistraatin ilmoituksen johdosta, että se vuonna 1873 kaupungin vanhinten mieltä suultuaan oli luovuttanut Annankadun eteläpäässä, n. s. Punanotkossa, sijaitsevan ja sittemmin vahvistettuun uuteen kaupunginasemakaavaan otetun alueen kolmannen kirkon rakentamiseksi kaupungin suomalais-ruotsalaiselle seurakunnalle, kaupunginvaltuusto päätti ¹¹⁾ ilmoittaa maistraatille, ettei valtuustolla ollut tätä asiaa vastaan mitään muistuttamista.

Paikan luovuttaminen Suomen pankin rakennusta varlen. Maistraatin ilmoituksen johdosta, että kaupungin uutta asemakaavaa vahvistettaessa kreikkalais-venäläisen seurakunnan kirkon itäpuolella Nikolainkadun varrella olevan avoimen paikan länsiosa oli varattu talon rakentamiseksi Suomen pankille, kaupunginvaltuusto päätti ¹²⁾ maistraatille ilmoittaa, ettei se ollut havainnut asian antavan syytä muistutukseen.

Tonttipaikan luovuttaminen suomalaiselle alkeisoppilaitokselle. Suomalaisen alkeisoppilaitoksen johtokunta oli vuonna 1874 anonut maistraatilta, että sille maksutta luovutettaisiin paikka mieluummin puusta teetettävän koulutalon rakentamiseksi mainitulle yksityiselle oppilaitokselle ja tällöin

¹⁾ Valt. pöytäk. 16 p. helmik. 4 §. — ²⁾ S:n s:n 16 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 7. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 9 p. maalisk. 1 §. — ⁵⁾ S:n 18 p. marrask. 5 §. — ⁶⁾ Ks. s. 44. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 25 p. toukok. 5 §. — ⁸⁾ S:n s:n 18 §. — ⁹⁾ S:n 29 p. kesäk., liite. — ¹⁰⁾ S:n s:n 6 §. — ¹¹⁾ S:n 10 p. syysk. 3 §. — ¹²⁾ S:n 31 p. elok. 23 §.

tähän tarkoitukseen erittäin sopivina maininnut jonkin tai joitakin vastaisen luterilaisen kirkon vieressä sijaitsevista, vielä varaamattomista tonteista. Tämän johdosta maistraatti kaupungin vanhinten kehoituksesta oli antanut v. t. kaupungininsinööri C. Reuterille tehtäväksi koettaa joitakin kaupungin käyttämättä olevista alueista löytää sopivan paikan rakennusyritystä varten sekä jättää sitä koskevan ehdotuksen maistraatille. V. t. kaupungininsinööri oli sen jälkeen ehdottanut koulutalon paikaksi VII kaupunginosan korttelissa n:o 109, Taimenessa, Vuorimiehenkadun varrella sijaitsevia tontteja n:ot 16 ja 17, jotka kuitenkin voitiin lopullisesti paaluttaa vasta sen jälkeen kuin uusi kaupunginasemakaava oli vahvistettu. Kun tämä vahvistus¹⁾ oli saatu, maistraatti jätti asian kaupunginvaltuuston harkittavaksi, ja valtuusto päätti²⁾ lähettää sen valmisteltavaksi valiokuntaan, johon kuuluivat³⁾ vtt Numell, Bäck ja Edlund.

Sen jälkeen antamassaan mietinnössä⁴⁾ valiokunta, joka oli asettunut yhteyteen oppilaitoksen johtokunnan kanssa, lausui, että tämä tosin oli pitänyt ehdotettua paikkaa riittävän suurena, mutta huonosti sopivana oppilaitoksen paikaksi, koska se sijaitsi kaupungin rakennetun osan ulkopuolella ja koska sinne vielä ei vienyt mikään käyttökelpoinen katu. Tästä syystä ja koska tuntiopetusta oppilaitoksessa vastedes kuten siihenkin asti tulivat hoitamaan ennen pitkää Unioninkadun varrelle lähelle Saksalaista kirkkoa sijoitettavan normaalilyseon opettajat, johtokunta mieluummin halusi saada koulutaloa varten jonkin tai joitakin niistä tonteista, jotka voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan sijaitsivat VI kaupunginosan korttelissa n:o 60, Säynäessä, Ratakadun ja Punanotkonesplanaadin välillä ja joita idässä rajoitti esikaupunkiesplanaadi. Sen ohessa johtokunta nyttemmin oli omaksunut sen käsityksen, että tarvittavat rakennukset oli etusijassa rakennettava kivistä, jolloin kaksikerroksinen koulutalo, johon sisältyisi myöskin oppilaitoksen johtajan asunto, yksin vaatisi tonttialaa 12,000 neliöjalkaa; tämän vaihtoehdon valitsemiseksi tarvittiin kuitenkin niiden henkilöiden suostumus, jotka olivat myöntäneet avustuksia oppilaitoksen kustannusrahoon ja joiden mieltä siis ensi tilassa oli kuultava. — Omasta puolestaan valiokunta lausui, että suunnitellun kokoista puurakennusta voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan ei saanut rakentaa yhdelle tontille, minkä vuoksi siinä tapauksessa, ettei puurakennuksen rakentamissuunnitelmasta lopullisesti luovuttu, tontille olisi rakennettava kolme erillistä rakennusta. Tässäkin tapauksessa Vuorimiehenkadun varrella sijaitseva tonttipaikka olisi oppilaitokselle riittävän suuri. Tämä tontti tarjosi sitäpaitsi muita etuja, kuten lujan maaperän ja tilavan pihamaan, jota kuitenkin täytyi myöhemmin jonkin verran tasoittaa louhimalla kalliota ja soralla täyttämällä, jotta oppilaille saataisiin sopiva leikkipaikka. Niin kauan kuin ei mikään katu vienyt paikalle, olisi oppilaiden kuitenkin pimeänä ja sateisena vuodenaikana vaikeata kulkea oppilaitokseen ja sieltä pois niitä kapeita, mutkikkaita ja toistaiseksi valaisemattomia ajoteitä pitkin, jotka veivät paikalle. Tämä epäkohta korjautuisi kuitenkin todennäköisesti ennen pitkää, koska näillä seuduilla olevat vuokratontit pian myytäisiin yksityisille henkilöille ja kaupungin sen johdosta tulisi pakko rakentaa katuja tänne samoin kuin kyseellisille Vuorimiehenkadun tonteille, jos nämä luovutettaisiin koulua varten. Sen sijaan oppilailla olisi helpompi pääsy johtokunnan ehdottamille korttelin n:o 60

¹⁾ Ks. s. 8. — ²⁾ Valt. pöytäk. 19 p. lokak. 2 §. — ³⁾ S:n s:n 13 §. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 41.

tonteille, jotka sijaitsivat jo rakennetussa osassa kaupunkia ja käyttökelpoisen, joskin vielä kiveämättömän kadun varrella. Täällä olivat käytettävissä Ratakadun tontit n:ot 2, 4 ja 6, jotka sijaitsivat nyttemmin kaupungin tarpeisiin varatun Säynäs-nimisen vuokrahuvilan n:o 20 maalla, sekä niiden jatkona saman tontin varrella tontit n:ot 8 ja 10, jotka olivat huvilan n:o 74, Punanotkon, alueella. Yhdessä nämä tontit käsittivät korttelin koko leveyden vastaiseen Punanotkonesplanaadiin asti. Molemmat mainitut huvilat olivat vuokrattuina yksityisille henkilöille, edellinen kesäkuun 1 p:ään 1878 ja jälkimmäinen tammikuun 1 p:ään 1881, ensinmainittu kuitenkin ehdoin, että vuokraaja siinä tapauksessa, että tilusta vuokrakauden kuluessa tarvittiin kaupungin tai yleisiin tarkoituksiin, oli velvollinen puolta aikaisemmin tapahtuneen irtisanomisen jälkeen hyvityksettä luopumaan sen hallintaoikeudesta. Kun jokainen näistä viidestä tontista oli pinta-alaltaan 11,890 neliöjalkaa, olisi sen laajuisen rakennuspaikan aikaansaamiseksi, jollaista johtokunta alunperin oli katsonut tarvitsevensa, jos rakennukset tehtäisiin puusta, yhdistettävä neljä tonttia, jota vastoin rakennukset kivistä tehtyinä pihamaineen hyvin sopisivat kahdelle tontille. Valiokunta ei rojhennut arvostella, riittäisivätkö viimeainituissa tapauksessa pihamaat, jotka yhteensä tulisivat 9,960 neliöjalan laajuisiksi, oppilaiden leikkipaikaksi, mutta kun koulupihaa toisaalta rajoittaisi avara Punanotkonesplanaadi ja se toisilta puoliltaan tuli lähelle esikaupunkiesplanaadia ja erästä aukiota, ei oppilailta väliaikoina näyttänyt tulevan puuttumaan leikkialaa. — Koska kyseellinen oppilaitos oli yleishyödyllinen ja tarpeellinen laitos, jonka rakennuksille kaupunginvaltuusto varmaankin ilmaiseksi myöntäisi tarpeellisen paikan, mutta valtuusto kenties epäroi luovuttaa tontteja Säynään korttelista, koska kaupunki silloin menettäisi vuokramaksuja, valiokunta lopuksi olettaen, että johtokunnalle annettaisiin tilaisuus suorittaa valintansa Vuorimiehenkadun varrella olevan ja jonkin toisen käytettävissä olevan paikan välillä, oli katsonut asiakseen ehdottaa vielä erästä kolmatta rakennuspaikkaa, joka voitiin luovuttaa ilman että kaupungin vuokramaastaan saamat tulot vähenivät. Tällaisen paikan, jonka valiokunta oli valinnut yksissä neuvoin v. t. kaupungininsinöörin kanssa, muodostivat IV kaupunginosan korttelin n:o 153, Telkän, tontit n:ot 6 ja 7, jotka sijaitsivat Malminkadun ja Fredrikinkadun pohjoisen jatkeen varrella. Näiden tonttien yhteenlaskettu pinta-ala oli n. 40,000 neliöjalkaa, ne olivat helpot rakennuttaa ja täysin riittävät koulurakennuksille, vaikka ne teetettäisiin puustakin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto pääasiassa valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti ¹⁾ ilmaiseksi luovuttaa suomalaiselle alkeisoppilaitokselle rakennustontin oppilaitoksen omaisuutena hallittavaksi ja samalla oikeuttaa oppilaitoksen johtokunnan tällaiseksi tontiksi valitsemaan joko Vuorimiehenkadun tontit n:ot 16 ja 17 tai Malminkadun tontit n:ot 6 ja 7 tai myös Ratakadun tontit n:ot 2 ja 4, kuitenkin, jos viimeksimainitut tontit valittiin, ehdoin, että niille, ne kun sijaitsivat avonaista paikkaa vastapäätä ja kahden sillä kohdalla yhtyvän esplanaadin varrella, oli rakennettava kivirakennus, sekä joka tapauksessa ehdoin, että jos paikkaa käytettiin muuhun tarkoitukseen kuin oppilaitoksen tarpeisiin ja eduksi tai jos laitos lakkautettiin, tonttien omistusoikeus palautui kaupungille, sekä että jos valtio vastedes otti haltuunsa oppilaitoksen ja tontille teetetyt rakennukset mahdollisesti lunastettiin valtiolle, tonttien arvo ei saanut sisältyä kauppahintaan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 4 p. jouluk. 10 §.

Tonttipaikan luovuttaminen lapsenpäästölaitosta varten. Maistraatti oli vuonna 1873 kaupungin vanhinten suostumuksella ja ilman korvausta luovuttanut kaupungille kuuluvan, Vuorimiehenkadun ja katolisen kirkon välillä sijaitsevan käyttämättömän paikan uusien rakennusten teettämiseksi yleisen sairaalan lapsenpäästöasialle sekä tällöin toivomuksenaan lausunut, että kaupunki sen sijaan saisi valtion omistaman Hakasalmenkadun tontin n:o 1, jota kaupunki tarvitsi saadaakseen lisätilaa vastedes rakennettavalle kauppahallille. Tämän johdosta senaatin siviilitoimituskunta ilmoitti, että senaatti oli hyväksynyt maistraatin tarjouksen sekä että suunnitellut rakennukset teetetäisiin kaupungin luovuttamalle paikalle, jota vastoin maistraatin toivomusta, että kaupunki saisi mainitun Hakasalmenkadun tontin, ei ollut voitu täyttää, koska tämä tontti toistaiseksi oli säilytettävä valtion hallussa vastaisten mahdollisten tarpeiden varalta. Ilmoitus ei aiheuttanut¹⁾ toimenpidettä kaupunginvaltuuston taholta.

Tonttien luovuttaminen kasarmirakennuksia varten. Kenraalikuvernöörin senaatille osoitetussa kirjelmässä ilmoitettua, että oli pantu vireille kysymys kahdelle 89:nnen Bjälomorin ja neljälle 90:nnen Onegan jalkaväkirykmentin komppanialle, viimemainitun rykmentin esikunnalle sekä neljälle 23:nnen tykistöprikaatin patterille aiottujen kasarmirakennusten sekä sotilassairaalan rakentamisesta kaupunkiin, ja anottua, että kaupungin maalta osoitettaisiin tähän tarvittavat paikat, senaatti oli kehoittanut läänin kuvernööriä asianomaisia kuultuaan ja yksissä neuvoin kenraalikuvernöörin valitseman sotilas-asiamiehen kanssa antamaan senaatille selvityksen siitä, oliko ja missä mainittuun tarkoitukseen sopivia paikkoja käytettävissä sekä millä ehdoilla niitä voitiin saada. Tämän johdosta kuvernööri maistraatin välityksellä pyysi kaupunginvaltuustolta lausuntoa asiasta. Koska laajan kirjeenvaihdon ja ajanhukan välttämiseksi oli ennakolta sekä toimitettava itse maan katselmus että alustavasti keskusteltava siitä, soveltuivatko paikat kyseellisten rakennusten paikaksi ja tarvitsiko kaupunki kenties niitä muihin tarkoituksiin, kuvernööri samalla jätti valtuuston harkittavaksi, eikä ennen asian joutumista valtuuston lopullisesti ratkaistavaksi olisi hankittava siitä ehdotusta sekatoimikunnalta, johon kuuluisivat mainittu sotilasasiamies sekä yksi kuvernöörin ja yksi tai useampi kaupungin edustaja ja joka saisi tehtäväkseen tutkia kaupungissa ja sen ulkopuolella sijaitsevia näille rakennuksille sopivia paikkoja ja antaa asiasta lausunnon valtuustolle. — Valtuusto päätti²⁾ kuvernöörin ehdotukseen myöntyen valita sekatoimikuntaan kaksi edustajaa sekä pyytää maistraattia puolestaan valitsemaan siihen yhden jäsenen. Tutkimuksensa suoritettuaan toimikunnan tuli antaa valtuustolle lausunto siitä, voitiinko ja missä kaupungin alueelta pakkoluovuttaa sanottuun tarkoitukseen sopivia paikkoja. Valtuuston edustajiksi tähän toimikuntaan valittiin³⁾ samalla vtt Sandberg ja Sundman. Asiaa ei käsitelty loppuun vuoden varrella.

Paikan luovuttaminen kuormastovaunuajaa varten. Läänin kuvernöörin pyydettyä maistraattia ehdottamaan jonkin kaupungissa tai sen läheisyydessä sijaitsevan sopivan paikan, johon voitaisiin rakentaa vaja erinäisten 23:nnen jalkaväkidivisioonan liikkuvalla sairaalalle kuuluvien nelipyöriäisten kuormastovaunujen ynnä niiden lisätarpeiden säilyttämistä varten, maistraatti jätti asian kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, ja valtuusto lähetti⁴⁾ sen valmisteltavaksi siinä toimikunnassa oleville edustajilleen⁵⁾, joka oli asetettu

¹⁾ Valt. pöytäk. 31 p. elok. 9 §. — ²⁾ S:n 16 p. helmik. 2 §. — ³⁾ S:n s:n 16 §. — ⁴⁾ S:n 28 p. syysk. 7 §. — ⁵⁾ Ks. ylempänä tällä s.

käsittlemään kysymystä paikkain varaamisesta venäläisen sotaväen tarvitsemia uusia rakennuksia varten. Asiaa ei käsitelty loppuun vuoden varrella.

Tontin luovuttaminen venäläiselle teatterille. Sittenkuin kenraalikuvernööri läänin kuvernöörille lähettämässään kirjelmässä oli anonut toimenpidettä rakennustontin luovuttamiseksi ilmaiseksi kaupunkiin suunnitellulle venäläiselle teatterille mainiten tähän tarkoitukseen sopivina Uuden teatterin eteläpuolella olevan avonaisen paikan, Simonkadun ja Kampin harjoituskentän välisen rakentamattoman alueen sekä Nikolainkadun itäpuolella ja Rauhankadun länsipuolella olevan kallion nurkkatontin, kuvernööri maistraatin välityksellä jätti asian kaupunginvaltuuston harkittavaksi. Valtuusto lähetti ¹⁾ sen puolestaan valmisteltavaksi edustajilleen ²⁾ siinä toimikunnassa, joka valmisteli kysymystä paikkain varaamisesta venäläisen sotaväen tarpeisiin. — Tämän johdosta antamassaan lausunnossa ³⁾ toimikunnan jäsenet huomauttivat, että ensinmainitun paikan luovuttaminen suurehkoa rakennusta varten oli ristiriidassa kaupungin äskettäin vahvistetun rakennuskaavan kanssa sekä että Nikolainkadun varrella oleva tontti kuului valtiolle, minkä vuoksi kumpakaan näistä tonteista ei voitu varata tähän tarkoitukseen. Sensijaan Simonkadun ja Kampin harjoituspaikan välinen alue oli sekä sopiva että riittävä aiotun rakennuksen paikaksi, ja se voitiin myöskin, koska se sijaitsi kaupungin rajain ulkopuolella, luovuttaa ilmaiseksi. Toimikunnan jäsenet ehdottivat sen johdosta, että valtuusto kuvernöörille ilmoittaisi, että valtuusto suostui kyseellistä teatterirakennusta varten, jos se rakennettiin ennen vuoden 1879 loppua, ilmaiseksi luovuttamaan tarvittavan paikan Simonkadun ja mainitun harjoituskentän väliseltä alueelta, jota idässä ja lännessä rajoittivat Yrjön- ja Annankatujen pohjoiseen vievät jatkeet. Rakennuspaikka oli tarkemmin määrättävä ja merkittävä karttaan valtuuston saatua vastaanottaa tarkempia tietoja rakennusta varten tarvittavasta tonttialasta. — Asiaa esiteltäessä valtuustolle esitettiin kuvernöörin laatima promemoria ⁴⁾, jossa m. m. epäiltiin toimikunnan jäsenten ehdottaman paikan sopivaisuutta ja riittäväisyyttä, erittäinkin koska teatterirakennuksen julkisivun ehdottomasti tulisi olla vasten Länt. Heikinkatua ja sitäpaitsi Simonkadun ja Turun kasarmin välisen avonaisen paikan keskikohdalla sekä koska rakennuksen eteen pitäisi jäädä tilaa aukiolle. Tämän johdosta valtuusto päätti ⁵⁾ palauttaa asian toimikunnassa olevien edustajainsa käsiteltäväksi, joiden tuli antaa lausunto kuvernöörin mainitsemien, kyseellistä paikkaa haittaavain epäkohtain korjaamisen mahdollisuuksista tai myöskin ehdottaa toinen paikka teatterirakennukselle sekä tällöin asettua yhteyteen kuvernöörin ja asianomaisten venäläisten viranomaisten kanssa. — Uudessa lausunnossaan ⁶⁾ toimikunnan jäsenet huomauttivat, että koska suunniteltua teatterirakennusta varten ei ollut olemassa piirustuksia, heidän oli ollut mahdotonta tutkia, voitaisiinko ehdotetun alueen niukka tila rakennustalpa muuttamalla mahdollisesti saada riittämään vai ei. Toimikunnan jäsenet olivat sen vuoksi katsoneet asiakseen ehdottaa teatterirakennusta varten asianomaisten valittavaksi kolmea eri paikkaa, nim. usein mainitun Yrjön- ja Annankatujen pohjoisen jatkeen välisen paikan lisäksi osin sen viereistä Annan- ja Fredrikin- katujen pohjoisten jatkeiden varrella sijaitsevaa, osin rakentamattomia Bulevardinkadun tonttia n:o 18 ja Albertinkadun tonttia n:o 8, jolloin kuitenkin

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. kesäk. 13 §. — ²⁾ Ks. s. 25. — ³⁾ Valt. pöytäk. 31 p. elok., liite C. — ⁴⁾ S:n s:n, liite D. — ⁵⁾ S:n s:n 7 §. — ⁶⁾ S:n 10 p. syysk., liite C.

viimeksimainittujen tonttien suhteellisen suureen arvoon katsoen asianomaisille olisi ilmoitettava olevan suotavaa, että jompikumpi muista, kaupungille vähempiarvoisista tonteista valittaisiin tähän tarkoitukseen. — Asiaa lopullisesti esiteltäessä valtuusto päätti ¹⁾ osittain eväten tämän ehdotuksen kuvernöörille ilmoittaa valtuuston suostuvan ehdoin, että teatteritalo rakennettiin ennen vuoden 1879 loppua ja että sitä vastedes käytettiin tähän tarkoitukseen, ilmaiseksi luovuttamaan sitä varten paikan toivomuksen mukaan joko Simonkadun ja Kampin venäläisen sotaväen harjoituskentän väliseltä alueelta, jota idässä ja lännessä rajoittivat Yrjön- ja Annankatujen pohjoiset jatkeet, tai Annan- ja Fredrikinkatujen pohjoisten jatkeiden väliseltä alueelta, jolloin siinä tapauksessa, että jompikumpi näistä paikoista valittiin tähän tarkoitukseen, paikka oli tarkemmin määrättävä ja merkittävä karttaan valtuuston saatua täydelliset tiedot rakennusta varten tarvittavasta pinta-alasta.

Paikan luovuttaminen venäläisen sotaväen muonamakasiinia varten. Koska kivinen maneesirakennus oli ehdotettu rakennettavaksi henkivartijaväen 3:n suomalaisen tarkk'ampujapataljoonan tarpeiksi Tähtitornivuorten alla Fabianin- ja Kasarminkatujen välillä sijaitsevalle tontille, jolla siihen aikaan oli vanha venäläiselle sotaväelle kuuluva muonamakasiini, oli kenraalikuvernööri kehoittanut läänin kuvernööriä asiaa koskevia lausuntoja hankittuaan ilmoittamaan, voitaisiinko Unioninkadun varrella, välittömästi tulevan maneesin itäpuolella sijaitseva paikka saada käytettäväksi uuden muonamakasiinin rakentamiseksi vanhan sijaan. Sittenkuin kuvernööri tämän johdosta oli pyytänyt kaupunginvaltuuston lausuntoa, puheenjohtaja asiaa esiteltäessä antoi erinäisiä sitä koskevia täydentäviä tietoja, joista näytti ilmenevän, että venäläiset sotilasviranomaiset olivat katsoneet ehdotetun makasiinin käyvän tarpeettomaksi heti kun se uusi venäläiselle sotaväelle teetettävä muonamakasiini, joka jo laaditun piirustuksen mukaan oli ehdotettu ²⁾ rakennettavaksi Siltavuorenrantaan, saataisiin aikaan. Valtuusto päätti ³⁾ osin kuvernööriltä anoa viimeksimainituista seikoista sellaisia tietoja, joita valtuusto voi pitää sitovina, osin lähettää asian sen valiokunnan ²⁾ valmisteltavaksi, joka aikaisemmin oli asetettu käsittelemään uuden tulli- ja pakkahuoneen rakentamista koskevaa kysymystä ja jonka m. m. tuli lausua mielipiteensä siitä, eikö suunniteltu makasiini, jos se sijoitettaisiin Unioninkadun varrelle, kenties rumentaisi tätä katua ja eikö kaupunki mieluummin voisi luovuttaa tähän tarkoitukseen jotain muuta sopivaa paikkaa. — Sittenkin antamassaan mietinnössä ⁴⁾ valiokunta lausui m. m., että edellä mainittua rumentavaa vaikutusta kenties voitaisiin jossakin määrin välttää sopivilla rakennustaiteellisilla järjestelyillä, mutta että muut painavat syyt vastustivat rakennuksen sijoittamista Unioninkadun varrelta ehdotettuun paikkaan. Keisarikunnassa voimassa olevien määräysten mukaan ei muonamakasiineja tulenvaaran välttämiseksi saanut sijoittaa tulisijallisten rakennusten läheisyyteen. Jos Venäjän sotilashallinto vaatisi makasiinille tällaista eristettyä asemaa, voisi rakennuksen sijoittaminen tähän paikkaan ehkäistä sen lähimmän ympäristön vapaata käyttöä. Suunniteltu kirurginen sairaala oli kuitenkin jo määrätty rakennettavaksi jotenkin lähelle tätä paikkaa ja vastainen normaalityö ehdotettu rakennettavaksi paikalle, jonka ainoastaan kapea katu erottaisi makasiinista. Kun tähän tuli lisäksi, että edellä mainittujen laatuiset julkiset rakennukset vaativat koko seudun järjestelemistä ja kyseellisen makasiinin rakentaminen

¹⁾ Valt. pöytäk. 10 p. syysk. 13 §. — ²⁾ Ks. s. 37. — ³⁾ S:n 23 p. helmik. 3 §.
— ⁴⁾ Valt. pöytäk. 2 p. maalisk., liite.

kaupunginasemakaavan mukaan rakentamattomaksi aiotulle alueelle ei voisi olla vaikuttamatta häiritsevästi, vastusti valiokunta puolestaan ehdotetun paikan luovuttamista kyseelliseen tarkoitukseen. Valiokunta oli asiain näin ollen yksissä neuvoin v. t. kaupungininsinööri C. Reuterin kanssa etsinyt makasiinille toista, sopivampaa paikkaa ja tällöin löytänyt kaksi asemaltaan kyllin eristettyä, joista toinen sijaitsi Katajanokan pohjoisosassa, toinen Fredrikinkadun pohjoisen jatkeen länsipuolella. Näistä paikoista valiokunta kyllä puolestaan puolsi edellistä, mutta halusi kuitenkin valtuustolle esittää, että tarkoitukseen joko luovutettaisiin jompikumpi mainituista paikoista tai tarjottaisiin molemmat paikat ja oikeutettaisiin asianomainen niistä valitsemaan toinen. — Kuvernööri lähetti sen jälkeen valtuustolle vastaukseksi sen edellä mainittuun anomukseen kenraalikuvernöörinkanslian tirehtorin ilmoituksen, että kyseellisen makasiinin tonttipaikkaa tarvittiin vain väliaikaisesti eli kunnes Siltavuorenrannan muonamakasiini oli rakennettu ja sotalaitos oli ottanut sen vastaan, minkä jälkeen tilapäinen makasiinirakennus purettaisiin. — Asiaa lopullisesti esiteltäessä valtuusto hyväksyen valiokunnan vaihtoehtoduksen molempien ehdotettujen paikkain tarjoamisesta päätti¹⁾ ilmoittaa kuvernöörille, että valtuutetut tarjosivat makasiinia varten kaksi paikkaa, joista toinen sijaitsi Katajanokan pohjoispuolella, toinen Fredrikinkadun pohjoisen jatkeen länsipuolella, ja jättivät asianomaisten asiaksi valita niistä toisen sekä että valtuusto määräsi paikan luovuttamisen ehdoksi, että jos kaupunki rakensi Siltavuorenrantaan suunnitellun uuden muonamakasiinin tai jonkin muun sitä vastaavan makasiinin, luovutettu paikka joutuisi takaisin kaupungin käytettäväksi niin pian kuin asianomaiset sotilasviranomaiset olivat ottaneet vastaan viimeksimainitun makasiinin ja muonavarasto oli siirretty sinne väliaikaisesta makasiinista.

Sotilassairaalan haulausmaan laajentaminen. Kaupungin komentajan läänin kuvernöörille tekemä anomus toimenpiteeseen ryhtymisestä sotilassairaalan Taivallahden rannalla olevan hautausmaan laajentamiseksi jätettiin maistraatin välityksellä kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Valtuusto antoi²⁾ asian valmisteltavaksi edustajilleen³⁾ siinä toimikunnassa, joka oli asetettu käsittelemään kysymystä paikkain osoittamisesta venäläisen sotaväen tarvitsemia uusia rakennuksia varten. Asiaa ei käsitelty loppuun kertomusvuoden kuluessa.

Luotsivartouksen järjestäminen Katajanokankarille. Myrskymerkkien nostamista Tähtitorninvuorelle koskevan kysymyksen yhteydessä kaupunginvaltuuston mainittua kysymystä valmistelemaan asettama valiokunta⁴⁾ mietinnössään⁵⁾ kiinnitti valtuuston huomion siihen seikkaan, ettei kaupungin alueella ollut erityistä luotsivartouspaikkaa. Helsingin kaupungin luotsiaseman etäisyyden vuoksi, se kun sijaitsi Båkholmen-saarella Viaporin ulkopuolella, täytyi jompaankumpaan satamaan tai Sörnäisiin ankkuroitujen laivain luotsia tarvittaessa useimmissa tapauksissa toimittaa erityinen sanansaattaja Båkholmen-saarelle, koska alusten lähettämiä tavallisia luotsimerkkejä ei voitu nähdä luotsiasemalta. Ulkomaiset alusten päälliköt, jotka eivät tätä tietäneet, olivat valittaneet, että he usein olivat luotsilippu tangossa saaneet päiväkausia turhaan odottaa luotsia. Jos Tähtitorninvuorelle valiokunnan ehdotuksen mukaisesti pystytettäisiin myrskymerkinantokoje, olisi tätä laitetta käytettävä myöskin muihin samanluontoisiin tarkoituksiin.

¹⁾ Valt. pöytäk. 2 p. maalisk. 4 § — ²⁾ S:n 29 p. kesäk. 11 §. — ³⁾ Ks. s. 25. —

⁴⁾ S:n s. 74. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 27 p. huhtik., liite A.

Luotsilaitokselle aiheutuisi varsin vähäinen kustannus, jos merkinantolaitteen viereen rakennettaisiin maja yhdelle tai kahdelle päivyistävälle luotsille, jotka heti aluksen nostaessa luotsilipun merkeillä ilmoittaisivat Båkholmenin luotsille, mihin luotsia tarvittiin 'ja'sen' ohessa sopivalla tavalla ilmoittaisivat kaupungin asukkaille lähestyvien höyry- ja purjealusten saapumisen. Jos sellainen luotsivartousasema saataisiin aikaan, voisi kaupunki luovuttaa merkinantokojeen luotsilaitokselle, jolloin tämä sitoutuisi tähtitieteellisen observatorion ohjeiden mukaisesti nostamaan ja laskemaan myrskymerkit. — Päättäessään ¹⁾ myrskyvaroituskokojeen pystytettäväksi Tähtitorninvuorelle kaupunginvaltuusto samalla pääasiassa valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti ²⁾ ilmoittaa asian luotsi- ja majakkalaitoksen ylihallitukselle ja samalla jättää ylihallituksen harkittavaksi, olisiko merkinantokojeen pystyttämisen yhteydessä rakennettava luotsivartousmaja, missä tapauksessa kaupunki suostuisi panemaan merkinantokojeen täydellisesti kuntoon sekä luovuttamaan sen luotsilaitokselle, joka puolestaan olisi velvollinen tähtitieteellisen observatorion ohjeiden mukaisesti huolehtimaan myrskyvaroituksista; luotsimajan paikkaa määrättäessä oli kuitenkin otettava huomioon, ettei vahvistettu Ullanlinnanvuorten kaunistamissuunnitelma saanut siitä häiriyttyä. — Luotsi- ja majakkalaitoksen ylihallitus epäsi ³⁾ tämän ehdotuksen, mutta ilmoitti myöhemmin aikovansa ryhtyä toimenpiteisiin erityisen luotsivartouksen järjestämiseksi kaupungille kuuluvalla Katajanokankarille ja tiedusteli, voitiinko tämä joko ilmaiseksi tai maksusta luovuttaa luotsilaitokselle. Tämän johdosta ja maistraatin puollettua asiaa kaupunginvaltuusto päätti ⁴⁾ ilmaiseksi luovuttaa luotsilaitokselle Katajanokankarin, kuitenkin ehdoin, että se niin pian kuin sitä ei enää käytetty mainittuun tarkoitukseen, oli luovutettava takaisin kaupungin käytettäväksi.

2. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat kysymykset.

Erinäisten etujen myöntäminen suunnitellulle puutarhayhdistykselle. Ensi sijassa kelvollisten kotimaisten puutarhurien puutteen johdosta oli jo 1860-luvulla herätetty kysymys puutarhayhdistyksen perustamisesta Helsinkiin, mutta vaikeiden katovuosien takia se silloin oli saanut raueta. Sittenkuin kreivitär A. Adlerberg vuonna 1871 oli lahjoittanut 8,000 markkaa eräistä ompeluseura-arpajaisista kertyneitä varoja puutarhayhdistyksen pohjarahastoksi, oli kuitenkin hankittu tietoja ja neuvoja ulkomaisilta ammattimiehiltä, m. m. Pietarin kasvitieteellisen puutarhan johtajalta, valtioneuvos E. Regeliltä. Siten saadut kirjoitukset ja ehdotukset oli senjälkeen vuonna 1873 esitetty asianharrastajain kokoukselle, johon oli saapunut runsaasti osanottajia ja jossa asetettiin toimikunta ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin yhdistyksen perustamiseksi.

Vuonna 1874 kreivitär Adlerberg, kauppaneuvoksetar A. Sinebrychhoff, professorit S. O. Lindberg ja F. J. von Becker, kolleegiasessori A. W. Brummer, kauppaneuvokset H. Borgström ja F. von Frenckell sekä puutarhuri F. Rotkirch aiotun puutarhayhdistyksen toimikunnan jäsenenä jättivät maistraa-

¹⁾ Ks. s. 73. — ²⁾ Valt. pöytäk. 27 p. huhtik. 5 §. — ³⁾ S:n 8 p. kesäk. 10 §. —

⁴⁾ S:n 4 p. jouluk. 7 §.